

Rimska 8
SI - 1000 Ljubljana
Slovenija
Tel.: + 386 1 2 000 250
Fax: + 386 1 2 000 260

Spremljanje in ocenjevanje izvajanja Evropskega leta aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami 2012

Končno poročilo

Ljubljana, december 2012

Naročnik: **MDDSZ, Direktorat za družino in Direktorat za socialne zadeve**
Kotnikova 28
1000 Ljubljana

Skrbnici naloge pri naročniku: Urška Trtnik
mag. Trbanc Martina

Št. pogodbe: 4060-62/2011

Izvajalec: **Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo**
Rimska 8
1000 Ljubljana

Skrbnica naloge pri izvajalcu: Tamara Narat, univ. dipl. soc.

Naslov poročila: Spremljanje in ocenjevanje izvajanja Evropskega leta aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami 2012

Avtorji poročila: Tamara Narat, univ. dipl. soc.
Lea Lebar, dipl. družb. inf.
Mateja Nagode, univ. dipl. soc.
mag. Ružica Boškić,
dr. Polona Dremelj

Št. delovnega poročila IRSSV 36/2012

Datum izdaje poročila: 27. 12. 2012

Št. izdaje poročila: 01

Kopije: skrbnici naloge na MDDSZ
skrbnica pogodbe na MDDSZ
arhiv IRSSV
prosti izvodi z dovoljenjem naročnika

Odgovorna oseba: mag. Barbara Kopal Tomc, direktorica IRSSV

Seznam najpogosteje uporabljenih kratic in okrajšav

EL 2012	Evropsko leto aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami 2012
IKT	Informacijska-komunikacijska tehnologija
IRSSV	Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
MOL	Mestna občina Ljubljana
Nacionalni odbor EL 2012	Odbor
NVO	nevladne organizacije
RS	Republika Slovenija
SURS	Statistični urad Republike Slovenije

Uporabljeni izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za ženske in moške.

Besedilo ni lektorirano.

KAZALO

1	UVOD	7
2	METODOLOGIJA	10
2.1	Spletna anketa med člani Nacionalnega odbora Evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012	11
2.2	Spletna anketa med izvajalci aktivnosti EL 2012	12
2.3	Spletna anketa o poznavanju EL 2012	13
3	ANALIZA EVROPSKEGA LETA AKTIVNEGA STARANJA IN SOLIDARNOSTI MED GENERACIJAMI 2012	15
3.1	Pregled vseh dogodkov EL 2012.....	15
3.2	Analiza aktivnosti EL 2012	18
3.3	Poznavanje EL 2012	27
3.4	Promocija EL 2012.....	30
3.5	Pomen EL 2012	34
3.6	Doseženi cilji EL 2012	35
3.7	Trajnost EL 2012.....	37
3.8	Zadovoljstvo z EL 2012	40
4	ZAKLJUČEK IN PREDLOGI	45
5	VIRI IN LITERATURA.....	50
	PRILOGA.....	52

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 2.1: Predstavitev populacije, vzorca in stopnje odgovorov	12
Preglednica 2.2: Opis vzorca.....	14

KAZALO SLIK

Slika 3.1: Število dogodkov glede na raven izvajanja	16
Slika 3.2: Število izvedenih aktivnosti glede na raven izvajanja	17
Slika 3.3: Število dogodkov glede na mesec izvajanja	17
Slika 3.4: Teme izvedenih aktivnosti.....	19
Slika 3.5: Namen izvedenih aktivnosti	20
Slika 3.6: Vrsta izvedenih aktivnosti.....	21
Slika 3.7: Čas trajanja aktivnosti	21
Slika 3.8: Ocena namenjanja pozornosti vključevanju vseh generacij pri pripravi aktivnosti EL 2012	23
Slika 3.9: Ciljne skupine EL 2012	24
Slika 3.10: Udeležba ciljnih skupin v aktivnostih EL 2012.....	25
Slika 3.11: Ocena poudarjanja pomena dostopnosti do dogodkov, organiziranih v okviru EL 2012 za invalide	26
Slika 3.12: Ocena poudarjanja integracije načela enakosti spolov pri pripravi dogodkov v okviru EL 2012	27
Slika 3.13: Viri informacij o temi EL 2012.....	28
Slika 3.14: Poznavanje ambasadorjev	29
Slika 3.15: Število pravilno navedenih ambasadorjev	29
Slika 3.16: Medijska pokritost EL 2012	31
Slika 3.17: Histogram sestavljene spremenljivke Medijska pokritost	32
Slika 3.18: Mesta, kjer so bile informacije o organiziranih dogodkih v okviru EL 2012 objavljene	33
Slika 3.19: Tipi promocijskih gradiv.....	34
Slika 3.20: Ustreznost organizacije EL 2012 kot načina opozarjanja na problematiko aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti	35
Slika 3.21: Doseženi cilji EL 2012 po temah	36
Slika 3.22: Trajni učinki EL 2012	37

Slika 3.23: Aktivnosti, ki jih je potrebno spodbujati po zaključku EL 2012	39
Slika 3.24: Trajnost organiziranih aktivnosti.....	40
Slika 3.25: Ali je EL 2012 upravičilo vaša pričakovanja?.....	40

1 UVOD

Evropska unija se sooča z demografskimi spremembami, kot sta nizka rodnost in daljša pričakovana življenjska doba, kar vodi v proces staranja družbe. To je na eni strani velik dosežek in kaže na napredek družbe, na drugi strani pa omenjene demografske spremembe prinašajo številne izzive. Staranje prebivalstva lahko npr. obremeni javne proračune in pokojninske sisteme ter storitve socialnega varstva in oskrbe za starejše ljudi, kar lahko potencialno povzroči napetosti med generacijami, ker naj bi starejše generacije postale pretežno breme za mlajše, aktivne ljudi (Evropska komisija 2010).

Ključnega pomena za obvladovanje izzivov staranja družbe in ohranjanja solidarnosti med generacijami je čim daljša vključenost starejših na trg dela ter da čim dlje ostanejo zdravi, aktivni in neodvisni. V ta namen je bilo leto 2012 predlagano za evropsko leto aktivnega staranja, ki naj bi »spodbujalo in podpiralo prizadevanja držav članic, njihovih regionalnih in lokalnih organov, socialnih partnerjev in civilne družbe pri promociji aktivnega staranja in boljši uporabi potenciala generacij »baby boom« (Evropska komisija 2010). Zasluge za to, da je letošnje evropsko leto namenjeno ne le aktivnemu staranju, ampak tudi solidarnosti med generacijami, gre pripisati Sloveniji. To je bil namreč eden od zaključkov mednarodne konference *Medgeneracijska solidarnost za družbo solidarnosti in socialne povezanosti*, ki jo je Slovenija organizirala v času svojega predsedovanja Svetu Evrope leta 2008 (MDDSZ 2012a).

Namen Evropskega leta aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami 2012 (v nadaljevanju EL 2012) je ustvarjanje starosti prijazne Evrope, v širšem smislu pa naj bi podprlo vizijo družbe vseh starosti (MDDSZ 2012b). Na podlagi tega so bili oblikovani naslednji **cilji** EL 2012 (Evropska komisija 2010):

- Povečanje splošne osveščenosti o pomenu aktivnega staranja, da se poudari uporabni prispevek starejših ljudi k družbi in gospodarstvu, spodbuja aktivno staranje ter mobilizira potencial starejših ljudi.
- Pospeševanje razprav in razvoj vzajemnega učenja med državami članicami in zainteresiranimi stranmi na vseh ravneh, da se spodbujajo politike aktivnega

staranja, opredelijo in razširijo dobre prakse ter izboljšajo sodelovanje in sinergija.

- Oblikovanje okvira za zaveze in konkretne ukrepe, ki bo državam članicam in zainteresiranim stranem na vseh ravneh omogočil, da s posebnimi dejavnostmi razvijejo politike ter da se zavežejo k posebnim ciljem v zvezi z aktivnim staranjem.

V dokumentu »*Sklep Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem letu staranja in solidarnosti med generacijami (2012)*¹« je pri tretjem cilju poudarek tudi na medgeneracijski solidarnosti, dodan pa je še četrti cilj, in sicer: spodbujanje dejavnosti za preprečevanje diskriminacije na podlagi starosti, premagovanje stereotipov, povezanih s starostjo in odstranjevanje ovir, zlasti glede na zaposljivost.

Ciljno skupino EL 2012 predstavljajo starejše generacije, zaradi omogočanja medgeneracijskega sožitja in zavedanja, da je pri soočenju z demografskimi spremembami potrebno upoštevati vse generacije, pa je poudarek tudi na vseh drugih generacijah (MDDSZ 2012b):

- starejši nad 65 let in upokojeni;
- starejši zaposleni;
- dolgotrajno bolni in invalidi;
- mladi v procesu vzgoje in izobraževanja;
- zainteresirana javnost, ki vključuje vladne organe, strokovno javnost, socialne partnerje, medije, nevladne organizacije (v nadaljevanju NVO), civilno družbo, lokalne skupnosti in najširšo javnost.

Vlada Republike Slovenije je konec leta 2011 zadolžila Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (v nadaljevanju MDDSZ), da prevzame ključno vlogo pri obeleževanju EL 2012 (MDDSZ 2012b). Na Inštitutu Republike Slovenije za socialno varstvo (v nadaljevanju IRSSV) pa smo na podlagi dogovora z naročnikom (MDDSZ)

¹ Ur. l. EU, št. 940/2011. Dostopno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:246:0005:0010:SL:PDF> (18.12.2012).

in po vzoru spremljanja EL 2010² (Boljka idr. 2010) v okviru nalog »Stalno strokovno svetovanje Direktoratu za družino MDDSZ« in »Priprava in objava informacij za ministrstvo in za širšo javnost ter stalno strokovno svetovanje Direktoratu za socialne zadeve MDDSZ« v letu 2012 spremljali uresničevanje ciljev EL 2012.

Osredotočili smo se na analizo aktivnosti, ki so se odvijale v okviru EL 2012. Ker je za celosten uvid v uspešnost izvedbe letošnjega evropskega leta pomembno pridobiti vpogled v pluralnost mnenj, stališč in razumevanj deležnikov z različno stopnjo vključenosti v EL 2012 in z različnimi perspektivami, smo pri vrednotenju EL 2012 upoštevali večravensko zasnovo z naslednjimi tremi različnimi tipi deležnikov: splošna javnost (mikro raven), izvajalci aktivnosti (mezzo raven) in člani Nacionalnega odbora Evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012 (v nadaljevanju: Odbor) (makro raven).

Namen spremljanja izvajanja je oceniti doprinos aktivnosti v okviru EL 2012 k izboljšavam na področju aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami. Posebno pozornost smo namenili rezultatom, ki jih bo to leto pustilo zdajšnjim in naslednjim generacijam. V skladu s tem smo izbrali različne deležnike, ki so predmet pričujoče analize.

Poročilo obsega uvod (prvo poglavje) in metodologijo (drugo poglavje) in temelji na analizi EL 2012 (tretje poglavje), kjer je poudarek na pregledu vseh dogodkov EL 2012, ki so zabeleženi na spletni strani MDDSZ, in na analizi izvedenih aktivnosti. Omenjeno poglavje vsebuje še naslednje vsebine: poznavanje EL 2012, promocija EL 2012, pomen EL 2012, doseženi cilji EL 2012, trajnost EL 2012 in zadovoljstvo z izvedbo EL 2012. V četrtem poglavju so na podlagi pridobljenih ugotovitev podani zaključki in predlogi za nadaljnje izvajanje aktivnosti s področja aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti.

² V letu 2010 smo na IRSSV po naročilu MDDSZ pripravili nalogo *Spremljanje in ocenjevanje izvajanja Nacionalnega programa aktivnosti Evropskega leta boja proti revščini in socialni izključenosti 2010* (Boljka idr. 2010).

2 METODOLOGIJA

Uporabili smo triangulacijski raziskovalni načrt (po Creswell in Plano Clark 2007, 63), ki omogoča pridobivanje različnih, a komplementarnih podatkov na isto temo tj. izvajanja EL 2012. Pri tem smo uporabili model, s katerim smo povečali veljavnost kvantitativnih podatkov (ang. *validating quantitative data model*), tako da smo v kvantitativno zbiranje podatkov s pomočjo ankete vključili tudi odprte odgovore (kvalitativni podatki). Za ta model je značilno, da se oba tipa podatkov, kvantitativni in kvalitativni, zbirata znotraj enega merskega instrumenta. Na ta način lahko s kvalitativnimi podatki preverimo in podkrepimo kvantitativna spoznanja.

Upošteevajoč triangulacijski raziskovalni načrt smo izvedli tri spletne ankete, in sicer:

- *spletna anketa med člani Odbora (v nadaljevanju: Anketa – člani Odbora);*
- *spletna anketa med izvajalci aktivnosti EL 2012 (v nadaljevanju: Anketa – izvajalci aktivnosti);*
- *splošna spletna anketa o poznavanju EL 2012 (v nadaljevanju: Spletna anketa o poznavanju EL 2012).*

Poleg spletnih anket smo izvedli tudi podrobnejši pregled dogodkov, ki so bili organizirani v okviru EL 2012 in ki so bili objavljeni na spletni strani MDDSZ (2012c). Skupno je bilo v pregled vključenih 154 dogodkov, pri katerih smo na podlagi danih podatkov MDDSZ (to so tema dogodka, kraj in čas dogodka, kratek opis dogodka, cilji dogodka in nosilec dogodka) naredili kvalitativno in kvantitativno analizo. Posamezen dogodek smo kodirali glede na tip aktivnosti, namen in temo aktivnosti, nato pa naredili kvantitativno analizo rezultatov.

V nadaljevanju pričujočega poročila rezultati niso analizirani glede na raziskovalno metodo oz. merski instrument, pač pa se v vsakem poglavju med seboj prepletajo in dopolnjujejo glede na obravnavano vsebino.

2.1 Spletna anketa med člani Nacionalnega odbora Evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012

Še pred začetkom letošnjega evropskega leta je Minister za delo, družino in socialne zadeve imenoval Odbor, ki je imel v okviru EL 2012 številne naloge, npr. pripravo in sprejem Programa aktivnosti EL 2012, koordinacijo sprejetih aktivnosti na nacionalnem, lokalnem in strokovnem nivoju, dajanje pobud in predlogov v povezavi z aktivnostmi EL 2012, motivacijo akterjev, skrb za medijsko podobo EL 2012, spremljanje izvajanja aktivnosti in evalvacijo doseženih aktivnosti (MDDSZ 2012d). Odbor je bil sestavljen iz širokega kroga deležnikov, ki so bili seznanjeni z izvedenimi aktivnostmi in vpeti v dogajanje, zato smo z namenom vpogleda v morebitne učinke in dediščino EL 2012 med njimi izvedli spletno anketo.

Vabilo za izpolnjevanje spletne ankete smo v sodelovanju z MDDSZ poslali preko elektronske pošte članom Odbora 5. 12. 2012. Člane smo k izpolnjevanju po elektronski pošti ponovno spodbudili dne 10. 12. 2012, dne 11. 12. 2012 pa smo jih kontaktirali še po telefonu.

Anketa je zajemala sledeče teme: pomen EL 2012, promocija EL 2012, učinki EL 2012, doseženi cilji EL 2012, trajnost ter zadovoljstvo z EL 2012 in izvedbo EL 2012, pripravljena pa je bila na podlagi sledečih dokumentov:

- Program aktivnosti in prednostnih nalog v Republiki Sloveniji v okviru Evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012 (osnutek) (MDDSZ 2012b);
- Sklep Evropskega parlamenta in sveta o evropskem letu aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami 2012;
- Evaluation of the European Year 2010 for Combating Poverty and Social Exclusion (ECORYS 2011).

Skupno smo kontaktirali 56 članov Odbora³, anketo pa je izpolnilo 32 članov (57 %)⁴.

³ Uporabili smo elektronske naslove, posredovane s strani MDDSZ.

⁴ Podatki o populaciji, vzorcu in stopnji odgovorov so prikazani v Preglednici 2.1.

2.2 Spletna anketa med izvajalci aktivnosti EL 2012

Drugo spletno anketo smo naslovili na izvajalce aktivnosti EL 2012. K sodelovanju smo povabili organizacije, izvajalke dogodkov, ki so bili objavljeni na spletni strani MDDSZ⁵ do 26. 11. 2012. Nekatere dogodke je organiziralo in izvedlo več izvajalskih organizacij skupaj, povezavo do ankete pa smo poslali vsaj eni od organizacij. V dopisu smo izvajalce tudi prosili, naj se, v kolikor je bilo izvajalcev več, med seboj uskladijo in anketo izpolnijo le enkrat.

Povezavo na spletno anketo smo po navadni pošti in elektronski pošti poslali na skupaj 72 naslovov, med njimi pa smo zaradi manjkajočih kontaktov dvema anketirancema prošnjo poslali le po elektronski pošti, sedmim pa le po navadni pošti. Prošnjo za izpolnjevanje ankete smo poslali dne 5. 12. 2012. Po elektronski pošti smo dne 10. 12. 2012 poslali opomnik, dne 11. 12. 2012 in 12. 12. 2012 pa smo anketirance kontaktirali tudi po telefonu.

Anketa je bila sestavljena iz dveh glavnih sklopov, in sicer mnenja in vtisov o EL 2012 in dogodkov, izvedenih v okviru EL 2012. Anketi med člani Odbora in izvajalci aktivnosti sta bili pripravljene na podlagi istih dokumentov (glej podpoglavje 2.1).

Anketiranci so v anketi navajali informacije o posameznih dogodkih ter aktivnostih, ki so se izvajale v okviru teh dogodkov. V kolikor je posamezna organizacija v okviru EL 2012 izvedla več aktivnosti, smo jih prosili, naj anketo izpolnijo ponovno. Anketo so izpolnjevali za do največ 5 aktivnosti.

Skupaj je anketo izpolnilo 38 izvajalcev (52,7 %), ki so skupaj navedli 50 dogodkov (32,5 % vseh dogodkov).

Preglednica 2.1: Predstavitev populacije, vzorca in stopnje odgovorov; (Anketa – Odbor, Anketa – izvajalci aktivnosti)

Anketa – Odbor			Anketa – izvajalci aktivnosti					
			Izvajalci aktivnosti			Dogodki		
populacija	vzorec	stopnja odgovora	populacija	vzorec	stopnja odgovora	populacija	vzorec	stopnja odgovora
56	32	57,1 %	72	38	52,8 %	154	50	32,5 %

⁵ Dostopno na: http://www.mddsz.gov.si/si/teme_projekti/el2012/#c18135 (26. 11. 2012) (MDDSZ 2012c). Podatki so se redno ažurirali.

2.3 Spletna anketa o poznavanju EL 2012

Zanimal nas je vtis splošne javnosti glede uspešnosti in prepoznavnosti EL 2012. V ta namen smo na spletnih mestih, ki so a) namenjeni strokovni javnosti (IRSSV, MDDSZ), b) ciljnim skupinam EL 2012 (ZDUS, MSS, Varna starost, Seniorji.info) in c) splošni javnosti (objava preko elektronske pošte in spletnih družabnih omrežij Facebook in Twitter članom naših socialnih omrežij, njihovim prijateljem in znancem) objavili povezavo do spletne ankete. Le-ta je bila za namene primerjave objavljena dvakrat, in sicer prvič v juniju 2012 (v nadaljevanju: *anketa 1*) in drugič v novembru 2012 (v nadaljevanju: *anketa 2*). Cilj spletne ankete je bil, da z upoštevanjem časovne distance ugotovimo, ali se je prepoznavnost EL 2012 tekom leta povečala. Pričakuje torej se, da se v daljšem časovnem obdobju prepoznavanje vsebin EL 2012 poveča.

Pri interpretaciji rezultatov spletne ankete moramo biti previdni, saj vzorec anketirancev ni reprezentativen in podatkov zato ne smemo posploševati na populacijo. Zaradi narave spletnih mest, kjer je bila anketa objavljena, lahko pričakujemo višji odstotek strokovne javnosti ter posledično tudi višje poznavanje EL 2012, saj gre v določeni meri za anketirance, ki so v aktivnosti in dogajanje tudi vpeti.

Analiza posameznih vidikov mestoma pokaže statistično značilne razlike, vendar moramo v začetku opozoriti, da se oba vzorca med seboj precej razlikujeta in da so morebiti vzrok tem razlikam demografske značilnosti. Tako lahko ugotovimo, da je delež moških v *anketi 2* bistveno višji kot delež moških v *anketi 1* (31,1 % nasproti 17,5 %), razlika med skupinama je statistično značilna ($p < 0.002$). Glede na starostne razrede lahko opazimo, da v *anketi 1* prevladujejo anketiranci, stari med 26 do 45 let (42,4 %), v *anketi 2* pa je takih 35,0 %. Razlike med obema skupinama so statistično značilne ($p < 0.018$). Anketiranci *ankete 1* imajo nekoliko višjo izobrazbo od tistih v *anketi 2*; namreč, kar 77,8 % vprašanih ima končano višjo, visoko šolo ali več. Pri drugi anketi je takih 62,7 %. Razlike so statistično značilne ($p < 0.004$). Anketiranci se statistično značilno ($p < 0.000$) razlikujejo tudi glede na zaposlitveni status; večina anketirancev *ankete 1* je zaposlenih (66,7 %), pri *anketi 2* pa prevladujejo upokoјenci (46,9 %) in je zaposlenih le dobra tretjina anketirancev (37,3 %).

Preglednica 2.2: Opis vzorca; (Spletna anketa o poznavanju EL 2012)

		Anketa 1		Anketa 2		Skupaj	
		N	%	N	%	N	%
SPOL	moški	30	17,5	55	31,1	85	24,4
	ženski	141	82,5	122	68,9	263	75,6
	skupaj	171	100	177	100	348	100,0
STAROST	do 25 let	7	4,1	11	6,2	18	5,2
	26 – 35 let	35	20,6	34	19,2	69	19,8
	36 – 45 let	37	21,8	16	9,0	53	15,2
	46 – 60 let	57	33,5	53	29,9	110	31,7
	več kot 60 let	34	20,0	63	35,6	97	28,0
	skupaj	170	100,0	177	100,0	347	100,0
IZOBRAZBA	končana največ poklicna šola	13	7,6	15	8,5	28	8,0
	končana srednja šola	25	14,6	51	28,8	76	21,8
	končana višja, visoka šola ali več	133	77,8	111	62,7	244	70,1
	skupaj	171	100,0	177	100,0	348	100,0
ZAPOSLOTVENI STATUS	zaposlen	114	66,7	66	37,3	180	51,7
	samozaposlen	4	2,3	9	5,1	13	3,7
	upokojenec	42	24,6	83	46,9	125	35,9
	študent, dijak	4	2,3	13	7,3	17	4,9
	brezposeln	7	4,1	4	2,3	11	3,2
	drugo	0	0	2	1,1	2	0,6
	skupaj	171	100	177	100,0	348	100,0

3 ANALIZA EVROPSKEGA LETA AKTIVNEGA STARANJA IN SOLIDARNOSTI MED GENERACIJAMI 2012

Pričujoče poglavje temelji na različnih virih podatkov. Uvodoma je predstavljen pregled dogodkov, ki jih je na svoji spletni strani objavilo MDDSZ (2012c), nadaljnje ugotovitve pa temeljijo na analizi spletnih anket.

3.1 Pregled vseh dogodkov EL 2012

V okviru EL 2012 se je po podatkih MDDSZ (2012c) skupaj odvilo 154⁶ dogodkov, kar vključuje zgolj dogodke, o katerih je bilo MDDSZ obveščeno. Končno število dogodkov je bilo predvidoma višje, saj so se številni dogodki odvijali tudi brez vednosti MDDSZ.

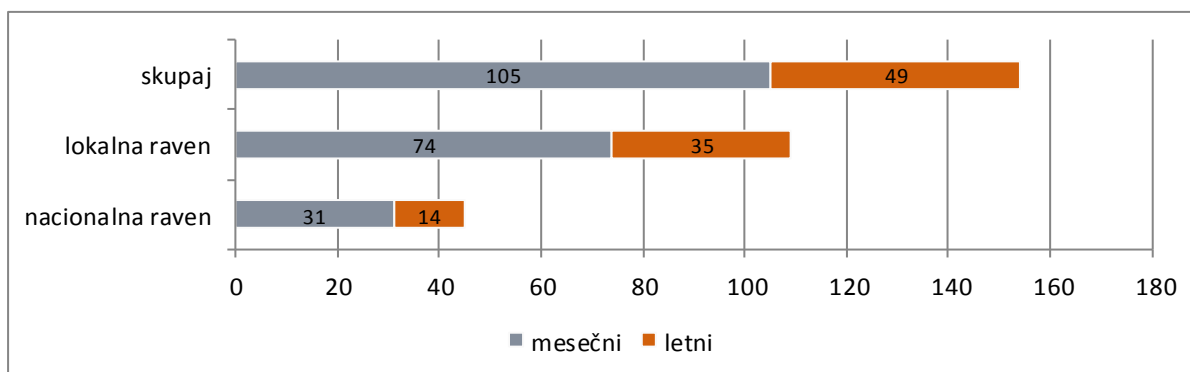
Največ, 109 oz. 70,8 % dogodkov, je potekalo na lokalni ravni, medtem ko se je na nacionalni ravni odvilo vsega skupaj 45 dogodkov. Na lokalni ravni je v primerjavi z nacionalno ravno sodelovalo tudi več različnih organizatorjev, in sicer je pri pripravi dogodkov sodelovalo več kot 100⁷ različnih akterjev, ki so bodisi sami organizirali dogodek bodisi v sodelovanju z drugimi. Na nacionalni ravni je bilo v organizacijo dogodkov vključenih »zgolj« 30 različnih organizatorjev.

Na lokalni ravni so bile najbolj angažirane izobraževalne ustanove (izvedle so 31 mesečnih in 12 letnih dogodkov) ter občine, ki so organizirale 18 mesečnih dogodkov in 17 celoletnih dogodkov; od tega jih je največ izvedla Mestna občina Ljubljana (v nadaljevanju MOL) – sama ali pa skupaj z različnimi institucijami. Med ostalimi občinami sta bili najbolj aktivni Mestna občina Celje in občina Ravne na Koroškem. Opaznejši akterji na lokalni ravni so bili še: različni javni zavodi, društva, domovi za upokojence, Univerza za tretje življenjsko obdobje in Razvojna agencija Zgornje Gorenjske – Ragor. Na nacionalni ravni pa je največ zabeleženih dogodkov organiziralo MDDSZ (ali pa je sodelovalo pri njihovi organizaciji), in sicer sedem mesečnih dogodkov. Zelo aktivna je bila tudi Univerza za tretje življenjsko obdobje z organizacijo štirih mesečnih in treh celoletnih dogodkov.

⁶ Upoštevali smo dogodke, ki jih je na svoji spletni strani objavilo MDDSZ (glej poglavje Metodologija).

⁷ Iz dostopne dokumentacije ni mogoče razbrati natančne ocene števila organizatorjev, ker so v dokumentu na določenih mestih podane zgolj splošne ocene, npr.: »in ostali sodelujoči«, ipd.

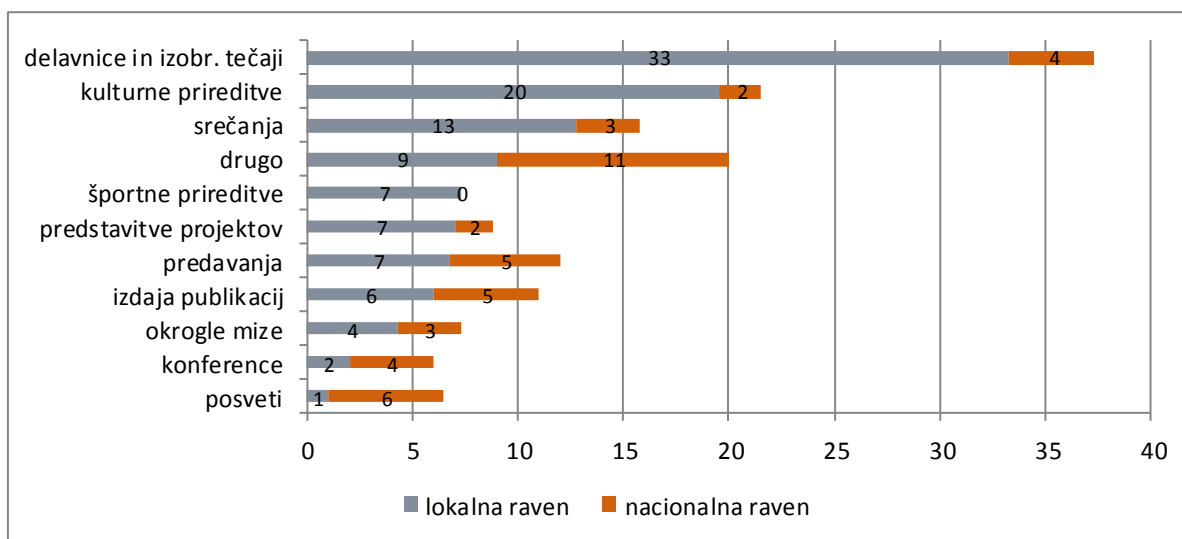
Slika 3.1: Število dogodkov glede na raven izvajanja (N = 154)

(Vir: MDDSZ 2012c, lastni izračuni)

Pri razumevanju podatkov o številu dogodkov glede na raven izvajanja je treba upoštevati tudi to, da je šlo pri dogodkih na lokalni ravni za manjše dogodke (npr. obisk vrtčevskih otrok ali učencev starejših, ki živijo v domovih za upokojence ipd.), ki so z vidika finančnih in organizacijskih vložkov težje primerljivi z nacionalnimi dogodki. Dogodki na lokalni ravni so obsegali predvsem aktivnosti, kot so: delavnice in izobraževalni tečaji, kulturne prireditve in srečanja (npr. srečanja sladkornih bolnikov Slovenije, druženje predšolskih otrok in učencev z upokojenci v domovih za starejše, obiskovanje starejših na njihovih domovih, kjer so jim učenci prostovoljno pomagali pri raznih hišnih in vrtnih opravilih ipd.). Teh aktivnosti je bilo na nacionalni ravni neprimerno manj, so bili pa zato pogostejši posveti na tematiko aktivnega staranja in medgeneracijskega sožitja ter konference. V skladu s tem so bili dogodki na nacionalni ravni namenjeni predvsem strokovni javnosti ter v nekoliko manjšem obsegu tudi splošni javnosti, medtem ko so bili dogodki, ki so se odvijali na lokalni ravni, poleg širšemu krogu občinstva (kulturne in druge prireditve) namenjeni neposredno starejšim in mlajšim generacijam. Nekateri dogodki so bili namenjeni vsem generacijam, pri čemer srednja generacija pri opisu planiranih dogodkov ni bila nikjer eksplicitno omenjena. Vsem dogodkom, ne glede na nacionalno ali lokalno raven, pa je bilo skupno to, da so se njihovi cilji nanašali na pridobitev spoznanj in prenos dobrih praks s tega področja, na osveščanje o tematiki aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti in o EL 2012 ter na spodbujanje sodelovanja med generacijami, kar so tudi sicer cilji EL 2012.

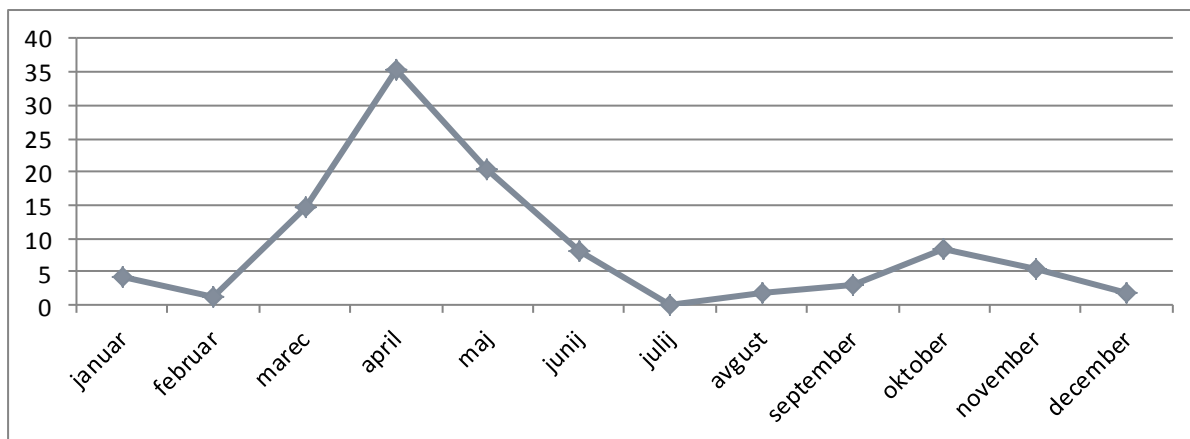
Slika 3.2: Število izvedenih aktivnosti glede na raven izvajanja; (N = 154)

(Vir: MDDSZ 2012c, lastni izračuni)

Nekoliko manj kot polovica (45,5 %) vseh dogodkov se je odvila v obdobju od marca do maja. Razumljivo je, da je število dogodkov v poletnih mesecih nekoliko upadlo, kar je prav gotovo povezano s tem, da so izobraževalne ustanove, kot ene pomembnejših deležnikov in akterjev na tem področju, v tem času zaprte. Kot kaže Slika 3.3, se časovna krivulja, ki prikazuje število dogodkov glede na mesec izvajanja, zopet nekoliko dvigne v mesecu oktobru. V tem času je tudi potekal eden odmevnejših dogodkov, in sicer Festival za tretje življenjsko obdobje, ki s svojim programom in vsebinami vselej pritegne širok krog obiskovalcev vseh generacij.

Slika 3.3: Število dogodkov glede na mesec izvajanja; (N = 154)

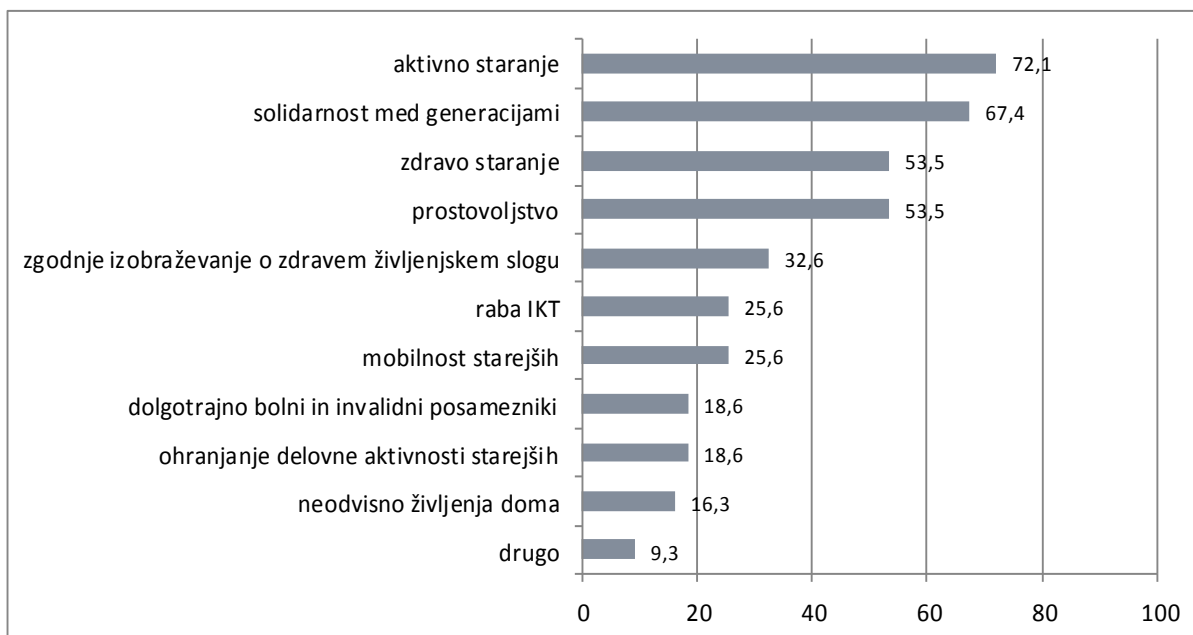
(Vir: MDDSZ 2012c, lastni izračuni)

3.2 Analiza aktivnosti EL 2012

V nadaljevanju poročila podrobneje predstavljamo dogodke, ki smo jih v uvodu v to poglavje zgolj na kratko predstavili, saj je šlo predvsem za pregled dogodkov objavljenih na spletni strani MDDSZ, kjer so bile podane zgolj osnovne informacije o izvedenih dogodkih. V podrobnejšo analizo aktivnosti pa so zajeti tisti dogodki, za katere smo s pomočjo spletne ankete pridobili odgovore od izvajalcev dogodkov. V analizo smo tako vključili 50 različnih dogodkov (od skupaj 154 dogodkov oz. tretjino vseh dogodkov s seznama MDDSZ), ki jih je organiziralo 38 različnih izvajalcev. Večina izvajalcev (41,9 %) je v okviru letošnjega evropskega leta izvedla en dogodek, nekateri tudi po več dogodkov – dva javna zavoda sta izvedla celo 20 dogodkov (šlo je za filmska srečanja ob kavi – abonma za kasnejša leta, ipd.).

Večina dogodkov je pokrivala temi »aktivno staranje« (72,1 %) ter »solidarnost med generacijami« (67,4 %), ki sta tudi osrednji temi letošnjega evropskega leta. Velik poudarek je bil namenjen tudi področju zdravega staranja in prostovoljstvu (to velja za več kot polovico izvedenih aktivnosti), ki je pomembna oblika aktivacije starejših – prek prostovoljstva se zagotavlja njihova vključenost v družbo, obenem pa se s tem pri starejših krepi občutek, da lahko družbi nekaj prispevajo. Najmanj pozornosti pa so izvajalci aktivnosti namenili temi »neodvisno življenje doma« (16,3 %), kar je nekoliko presenetljivo glede na to, da je neodvisno življenje starejših v veliki meri povezano z aktivnim staranjem, ki je ena od glavnih tem EL 2012.

Slika 3.4: Teme izvedenih aktivnosti; možnih je bilo več odgovorov; (Anketa – izvajalci aktivnost, N = 50); (v %)

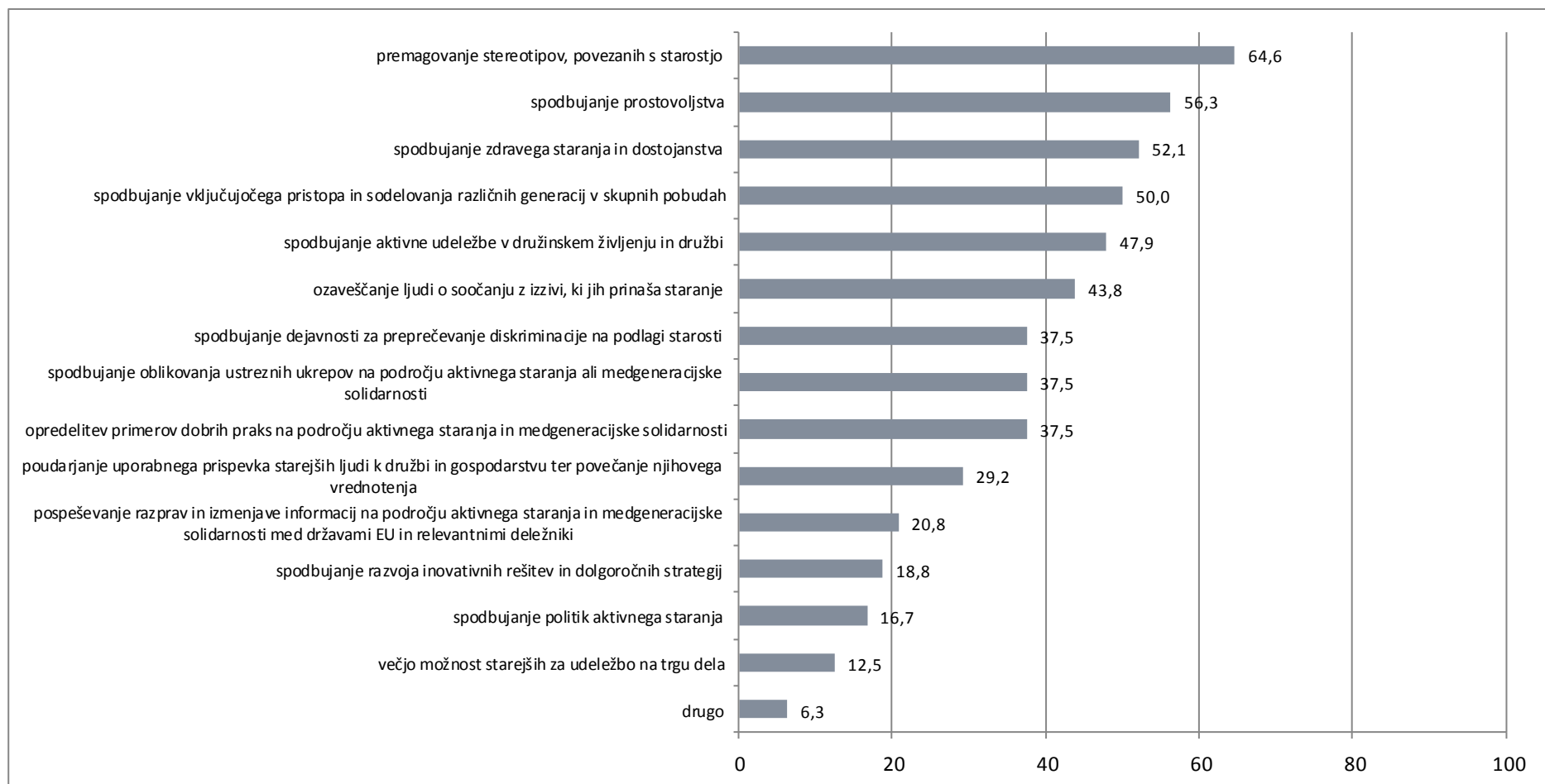

Namen izvedenih aktivnosti

Kot poglavitni namen izvedenih aktivnosti so vprašani najpogosteje navajali premagovanje stereotipov, povezanih s starostjo (to velja za 64,6 % izvedenih aktivnosti), kar je tudi eden izmed poglavitnih ciljev EL 2012. Namen polovice oz. dobre polovice dogodkov je bil spodbuditi zainteresirane k prostovoljstvu, spodbuditi vključujoč pristop in sodelovanje različnih generacij v skupnih pobudah ter spodbuditi zdravo staranje in dostojanstvo.

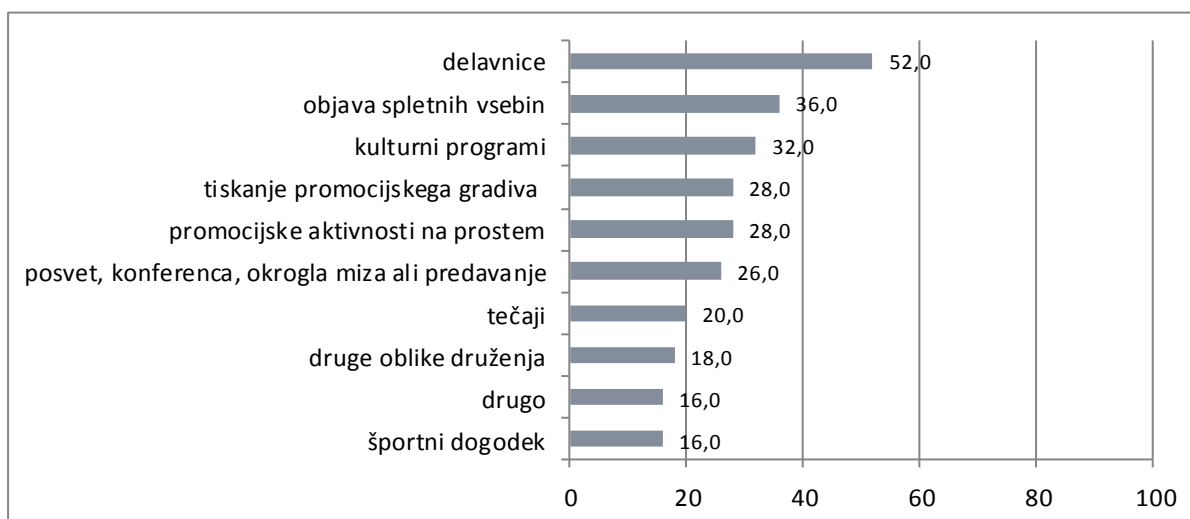
V najmanjši meri pa so vprašani odgovarjali, da so v okviru izvedenih aktivnosti želeli spodbuditi oblikovanje politik na področju aktivnega staranja (to drži za 16,7 % izvedenih aktivnosti) ali pa omogočiti starejšim večje možnosti za vstop na trg dela (12,5 %). Da je tako malo izvajalcev namenilo pozornost vključevanju starejšim na trg dela, kaže na to, da je omenjena problematika pri nas še v povojih. Starejši namreč lahko pomembno prispevajo h gospodarstvu, npr. v okviru mentorskih shem, saj so starejši zaposleni zaradi dolgoletnih izkušenj bogat vir znanj, s čimer predstavljajo mentorske sheme učinkovit prenos znanj, spretnosti in izkušenj od starejših zaposlenih na mlajše (PRIZMA 2012), zato bi v prihodnje veljajo več pozornosti nameniti tudi temu področju.

Slika 3.5: Namen izvedenih aktivnosti; možnih je bilo več odgovorov; (Anketa – izvajalci aktivnosti, N = 50); (v %)

Z namenom doseganja zastavljenih ciljev je več kot polovica organizatorjev dogodkov izvedla delavnice, redkeje pa so npr. organizirali druženja ob športnih aktivnostih (16 % aktivnosti) in druge aktivnosti, npr. razne programe, stojnice na festivalih, družabne igre, pogovore ipd.

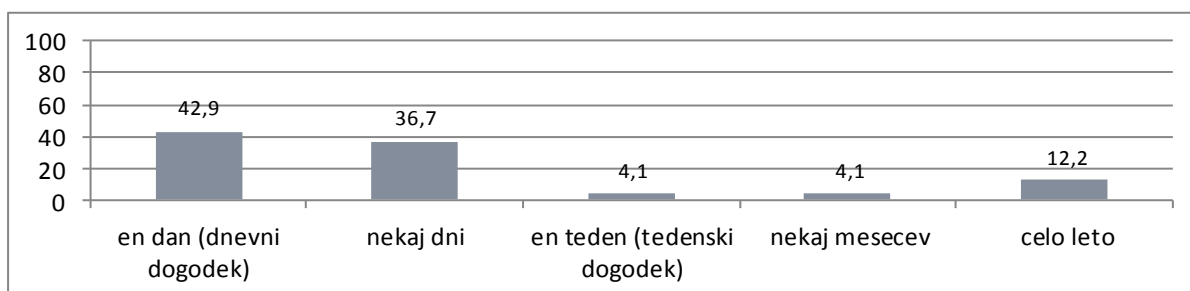
Slika 3.6: Vrsta izvedenih aktivnosti; možnih je bilo več odgovorov; (Anketa – izvajalci aktivnosti, N = 50); (v %)

Časovni pregled izvedenih aktivnosti

Večina dogodkov je trajala en dan (to je bilo najbolj značilno za tečaje, kulturne programe in športne dogodke), dobra tretjina je s ponudbo svojih aktivnosti privabljala obiskovalce nekaj dni (predvsem razni tečajji), nekoliko več kot desetina dogodkov pa je bilo celoletnih (to je v največji meri veljalo za že omenjene dogodke, npr. razne programe, stojnice na festivalih, družabne igre, pogovore ipd). Največ dogodkov je potekalo v maju, oktobru in novembru.

Slika 3.7: Čas trajanja aktivnosti; (Anketa – izvajalci aktivnosti, N = 41); (v %)

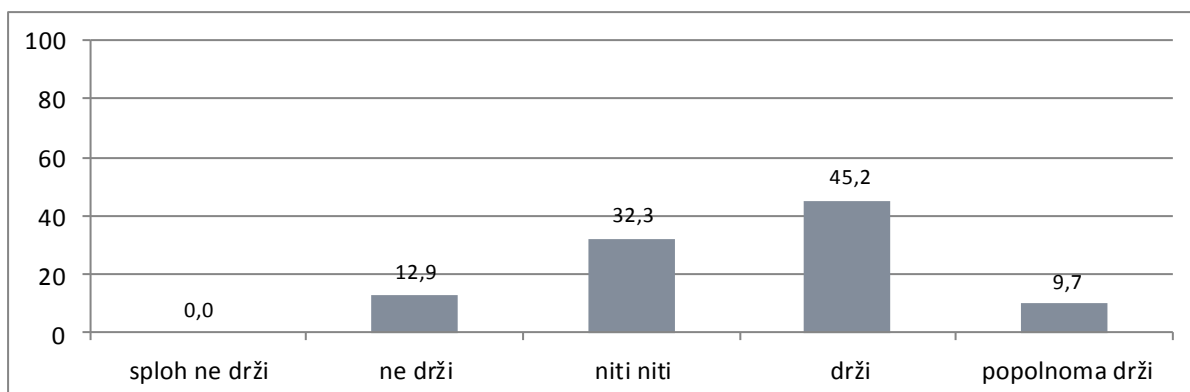
Ciljne skupine

Sklepamo lahko, da je bilo zanimanje za EL 2012 precejšnje. Nekateri dogodki so s svojo ponudbo pritegnili po nekaj več kot deset tisoč ljudi, to so bili npr. Pohod ob žici (77.000 obiskovalcev), Otroški bazar (36.000 obiskovalcev), Festival za tretje življenjsko obdobje (15.000 obiskovalcev) ipd. Dobri dve tretjini (68,4 %) dogodkov pa je obiskalo do vključno 100 ljudi, saj je šlo za drugačno naravo dogodkov – sejmov, festivalov ipd. se vedno udeleži večje število ljudi, kot pa npr. tečajev in delavnic ipd.

Zanimanje za EL 2012 potrjujejo tudi ugotovitve spletne ankete o poznavanju EL 2012, ki smo jo v dveh različnih časovnih intervalih objavili na spletnih straneh IRSSV in drugih organizacij (glej poglavje Metodologija). Glede na podatke omenjene ankete se je 30,5 % vprašanih udeležilo katerega od dogodkov, organiziranih v okviru EL 2012. Ko smo anketo prvič objavili, je bil ta delež statistično značilno nižji ($p < 0.011$) – takrat se je dogodkov udeležilo 19,3 % vprašanih, kar lahko pripišemo temu, da se je do novembra, ko smo anketo ponovili, odvilo več dogodkov. Eden izmed pomembnejših dogodkov – Festival za tretje življenjsko obdobje – je potekal v mesecu oktobru in kot kažejo odgovori vprašanih je bil to eden izmed najbolj obiskanih dogodkov letošnjega evropskega leta in je kot tak znatno pripomogel k promociji EL 2012. Pri tistih, ki se dogodkov niso uspeli udeležiti, je bil poglavitni razlog za to pomanjkanje časa ter neseznanjenost o dogodkih (to velja za anketi v obeh časovnih točkah).

Pri pripravi aktivnosti EL 2012 je bila, po ocenah članov Odbora, pozornost namenjena vključevanju vseh generacij – tako je odgovorilo 54,9 % vprašanih (sešteti odgovori drži in popolnoma drži). Povprečna ocena na lestvici od 1 do 5 je bila 3,5.

Slika 3.8: Ocena namenjanja pozornosti vključevanju vseh generacij pri pripravi aktivnosti EL 2012; (lestvica od 1 do 5, kjer 1 pomeni sploh ne drži in 5 popolnoma drži); (Anketa – člani Odbora, N = 32); (v %)

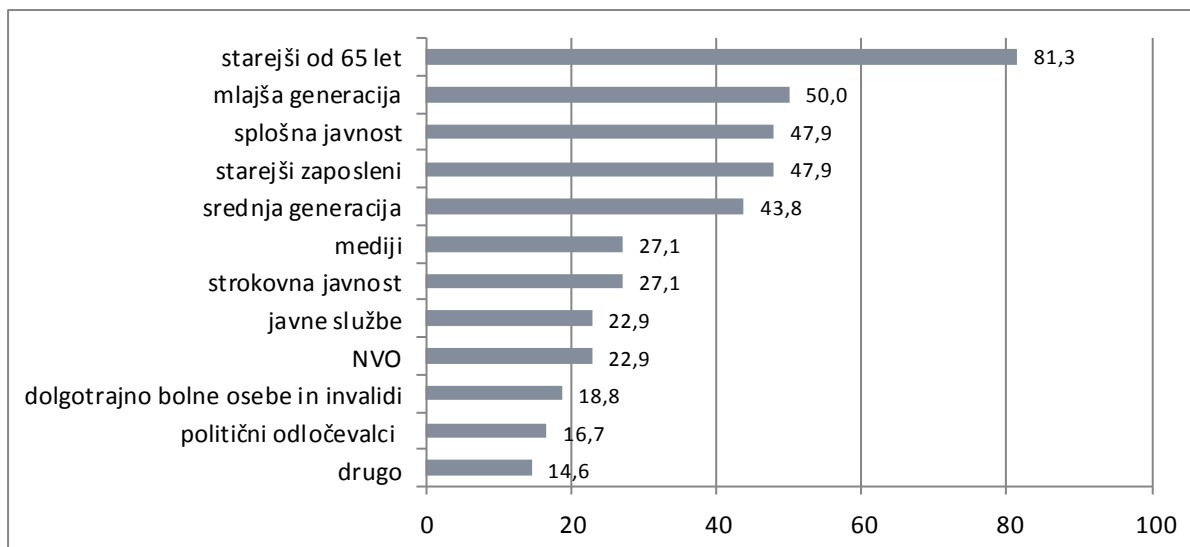
Podrobnejša analiza pa pokaže, da so bili dogodki, organizirani v okviru EL 2012, v prvi vrsti namenjeni starejši generaciji, znotraj katere je bilo, po mnenju članov Odbora, premalo pozornosti namenjene starejšim zaposlenim. Tudi izvajalci aktivnosti so med ciljnimi skupinami najpogosteje (za 81,3 % izvedenih aktivnosti) navajali starejše nad 65 let. Izmed vseh treh generacij pa je bila srednja generacija (v 43,8 % primerih izvedenih aktivnosti) kot ciljna skupina zastopana v najmanjši meri.

Tudi nasploh je, kot je možno razbrati iz pregleda političnih dokumentov, ki urejajo to področje, medgeneracijska solidarnost v Slovenji razumljena predvsem z vidika starejših (Narat idr. 2012, Hlebec idr. 2012), manj pa se omenja vidik, ki bi upošteval koristi mladih in srednje generacije. Slednja je izmed vseh generacij najbolj obremenjena. To potrjuje tudi raziskava Hlebec idr. 2012, kjer podatki kažejo, da srednja generacija na eni strani prejme najmanj pomoči, na drugi strani pa nudi največ opore. Srednja generacija je tako obremenjena z dajanjem opore na dve strani hkrati, saj v povprečju nudi večje število opor tako svojim otrokom kot svojim staršem, hkrati pa je tudi aktivno zaposlena (Hlebec idr. 2012).

Da je srednja generacija znotraj koncepta medgeneracijske solidarnosti pogosto spregledana, so v intervjujih za potrebe naloge, ki jo je v letošnjem letu na temo medgeneracijske solidarnosti v skupnosti izvedel IRSSV, omenili tudi strokovnjaki na tem področju (Narat idr. 2012). Tudi člani Odbora so v spletni anketi odgovarjali, da je bilo v EL 2012 premalo pozornosti namenjene srednji generaciji: »Srednji generaciji, ponavadi se v zvezi z medgeneracijsko solidarnostjo omenja sodelovanje med mladimi in starejšimi, srednja generacija pa je izpuščena« (član Odbora). V

prihodnje bi bilo zato dobro dati večji poudarek medsebojni povezanosti in solidarnosti vseh generacij, tako starejše, srednje, kot tudi mlajše generacije: »Medgeneracijske aktivnosti se dojemajo predvsem kot aktivnosti za starejše. Naše stališče je, da bi bilo sodelovanje obeh oz. vseh generacij tudi pri letošnjih aktivnostih zaželeno« (član Odbora).

Slika 3.9: Ciljne skupine EL 2012 – odgovor »Da«; možnih je bilo več odgovorov; (Anketa – člani Odbora, N = 32); (v %)

Dogodki, zajeti v analizo, so bili v najmanjši meri namenjeni dolgotrajno bolnim osebam in invalidom (18,8 % aktivnosti) ter političnim odločevalcem (16,7 % aktivnosti). Obe kategoriji so, kot tiste, katerim je bilo v EL 2012 namenjeno premalo pozornosti, izpostavili tudi člani Odbora. Čeprav, kot kažejo odgovori izvajalcev aktivnosti, je slabo petino dogodkov obiskal tudi kateri izmed visokih državnih uradnikov, med njimi bivši predsednik Republike Slovenije (v nadaljevanju: RS) dr. Danilo Türk, zaposleni na MDDSZ: minister Andrej Vizjak, Patricia Čular, Aleš Kenda ter tudi župan MOL Zoran Janković, bivši predsednik vlade Borut Pahor, Milan Kučan, Tine Stanovnik, Dušan Semolič idr. Omenjeni pomembni politični odločevalci so se najpogosteje udeleževali posvetov, konferenc, okroglih miz ali predavanj ter športnih dogodkov.

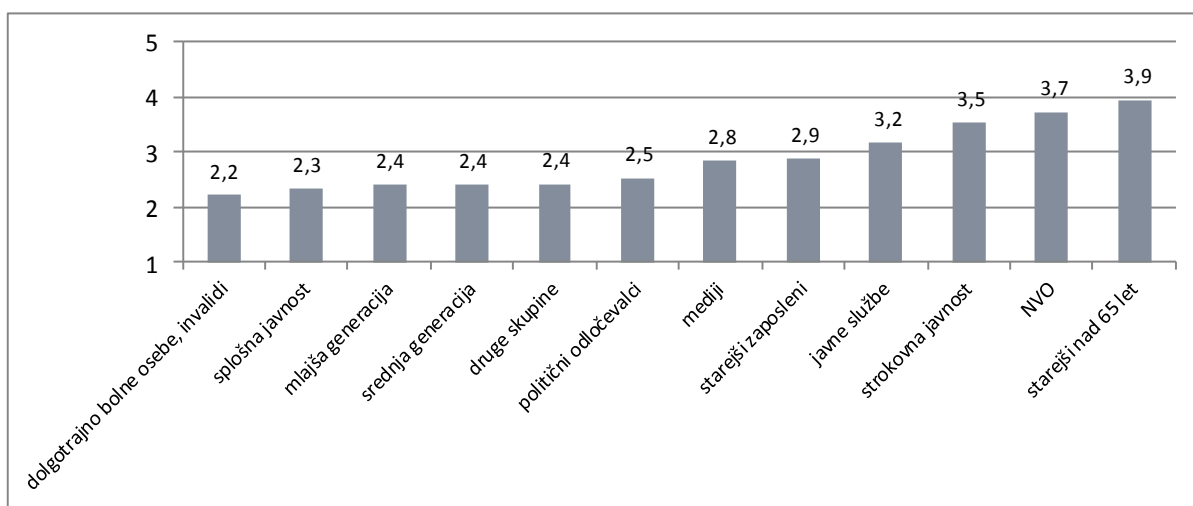
V letu 2012 sta se nacionalni koordinator EL 2012 in/ali njegova namestnica skupaj udeležila 44 dogodkov, ki so potekali v različnih krajih v Sloveniji. Aktivnosti so bile različne, med drugim intervjuji za medije, podelitve priznanj, predstavljanje ideje in aktivnosti EL 2012, sodelovanje na okroglih mizah in tiskovnih konferencah,

sodelovanje na Tednu vseživljenjskega učenja in Festivala za tretje življenjsko obdobje, na dogodkih, namenjenih promociji prostovoljstva itd.

Ciljne skupine so se, glede na odgovore izvajalcev aktivnosti, dogodkov v veliki meri tudi udeležile. Po mnenju članov Odbora so se v aktivnosti EL 2012 najpogosteje vključevali starejši nad 65 let. Visoko vključenost so pripisali tudi NVO in strokovni javnosti, najnižjo pa dolgotrajno bolnim osebam in invalidom, katerim je bilo, kot smo predhodno že omenili, namenjeno najmanj dogodkov.

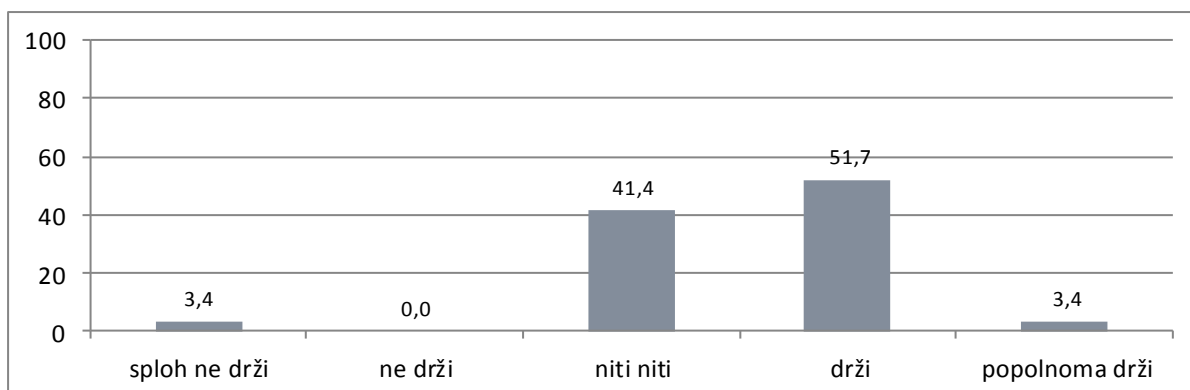
Nekaterih dogodkov so se udeležile tudi ciljne skupine, ki jih izvajalci dogodkov pri načrtovanju aktivnosti niso predvideli, npr. priseljenci v okviru dogodka »Medgeneracijsko in medkulturno povezovanje – spoznajte moje mesto«.

Slika 3.10: Udeležba ciljnih skupin v aktivnostih EL 2012; (Anketa – člani Odbora, N = 32); (povprečne ocene na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni sploh ne in 5 v zelo veliki meri)

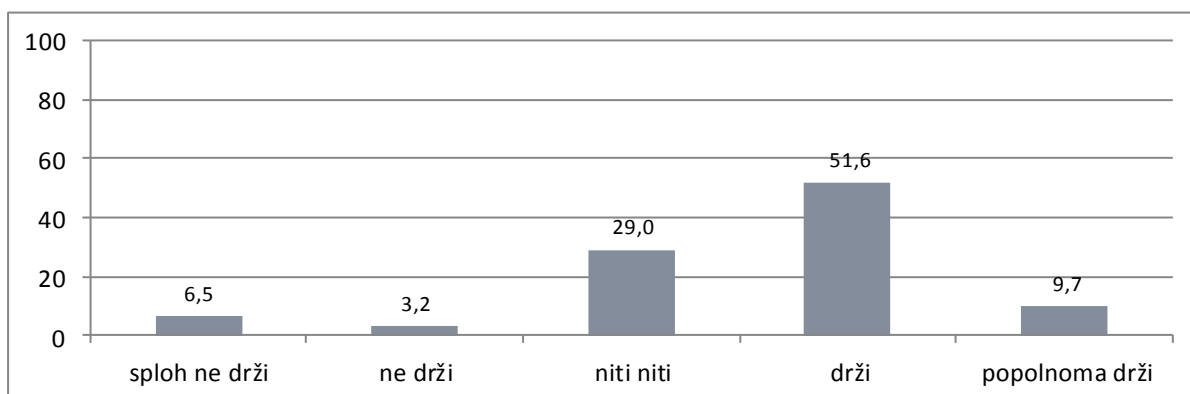
Ne glede na to, da je iz odgovorov izvajalcev aktivnosti razvidno, da je bilo invalidom v EL 2012 namenjeno premalo pozornosti in da so se tudi v najmanjši meri izmed vseh ciljnih skupin vključevali v aktivnosti EL 2012, pa člani Odbora razmeroma visoko ocenjujejo (s povprečno oceno 3,5, na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni sploh ne drži in 5 popolnoma drži), da se je pri pripravi aktivnosti EL 2012 poudarjal pomen dostopnosti do dogodkov za invalide. Po mnenju izvajalcev aktivnosti je bil za večino izvedenih dogodkov (81,0 %) tudi urejen dostop za invalide. Morda bi bilo v prihodnje dobro nameniti še dodatno pozornost vprašanju, kako v večji meri v aktivnosti z obravnavanega področja vključiti/pritegniti tudi invalide.

Slika 3.11: Ocena poudarjanja pomena dostopnosti do dogodkov, organiziranih v okviru EL 2012 za invalide (lestvica od 1 do 5, kjer 1 pomeni sploh ne drži in 5 popolnoma drži); (Anketa – člani Odbora, N = 32); (v %)

Tudi glede poudarjanja integracije načela enakosti spolov pri pripravi aktivnosti EL 2012 so ocene članov Odbora razmeroma visoke in v povprečju dosegajo oceno 3,6 (na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni sploh ne drži in 5 popolnoma drži). Vendar se je po mnenju izvajalcev aktivnosti dogodkov udeležilo več žensk kot moških. Razlika med spoloma je kar precejšnja – izvajalci aktivnosti navajajo, da naj bi se dogodkov v povprečju udeležilo 69,4 % žensk in 31,8 % moških (tudi sicer starejšo populacijo sestavlja več žensk (60,2 %) kot moških (39,8 %); SURS 2012). To je morda povezano s tem, da gre pri medgeneracijski solidarnosti za področje, ki je (bila) domena družine, znotraj katere predvsem ženske nudijo oporo in pomoč ter skrbijo za druge člane družine.

Slika 3.12: Ocena poudarjanja integracije načela enakosti spolov pri pripravi dogodkov v okviru EL 2012 (lestvica od 1 do 5, kjer 1 pomeni sploh ne drži in 5 popolnoma drži); (Anketa – člani Odbora, N = 32); (v %)

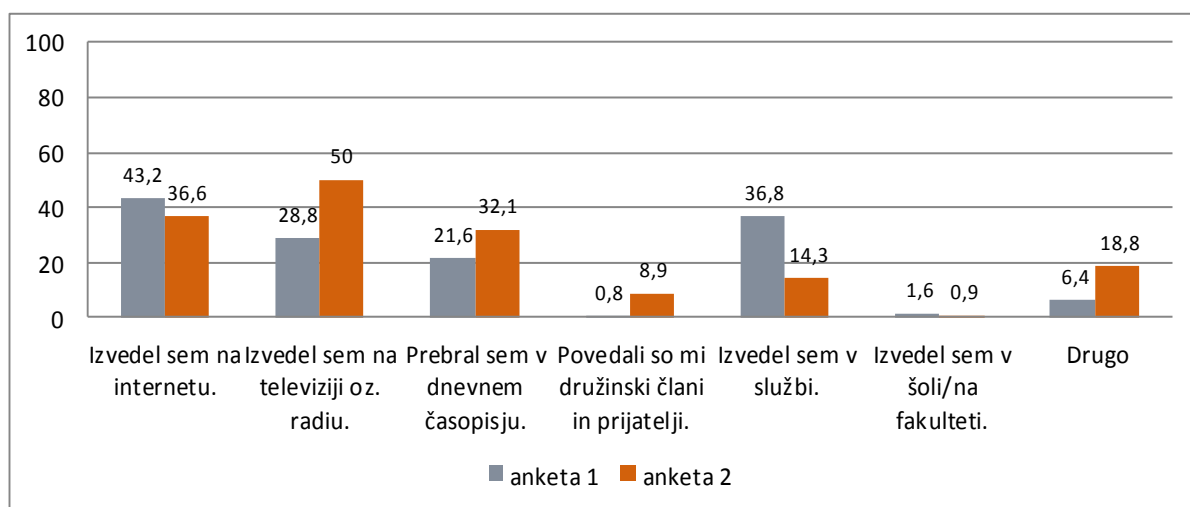
3.3 Poznavanje EL 2012

S spletnima anketama o poznavanju letošnjega evropskega leta, izvedenima v juniju in novembru 2012, smo ugotavljali, ali so anketiranci seznanjeni s samo temo EL 2012, pri čemer smo pričakovali, da se bo zaradi izvedenih dogodkov in promocije poznavanje v novembru v primerjavi z junijem izboljšalo. V nasprotju s tem, podatki kažejo, da je poznavanje pri *anketi 1* (73,1 %) celo višje kot pri *anketi 2* (63,3 %), razlika je statistično značilna ($p < 0.032$). Ta podatek lahko pojasnimo z vzorcem. Kot omenjeno v metodologiji, v *anketi 1* prevladujejo zaposleni, ob čemer je kar dobra tretjina anketirancev navedla, da so za temo EL 2012 izvedela v službi. To kaže na to, da je bil v vzorec zajet večji del strokovne javnosti kot v *anketi 2* (zgolj 14,3 %). Razlika med skupinama je statistično značilna ($p < 0.000$).

Ugotavljamo pa, da tisti, ki so izpolnjevali *anketo 2*, v primerjavi s tistimi, ki so izpolnjevali *anketo 1*, pogosteje navajajo, da so za temo letošnjega evropskega leta izvedeli na televiziji ali radiu, v dnevnem časopisju, pogosteje so jim o temi povedali tudi družinski člani ali prijatelji⁸, kar pa bi lahko nakazovalo dvig poznavanja zaradi promocije.

⁸ Pri vseh treh kategorijah so razlike med anketama statistično značilne, $p < 0.050$.

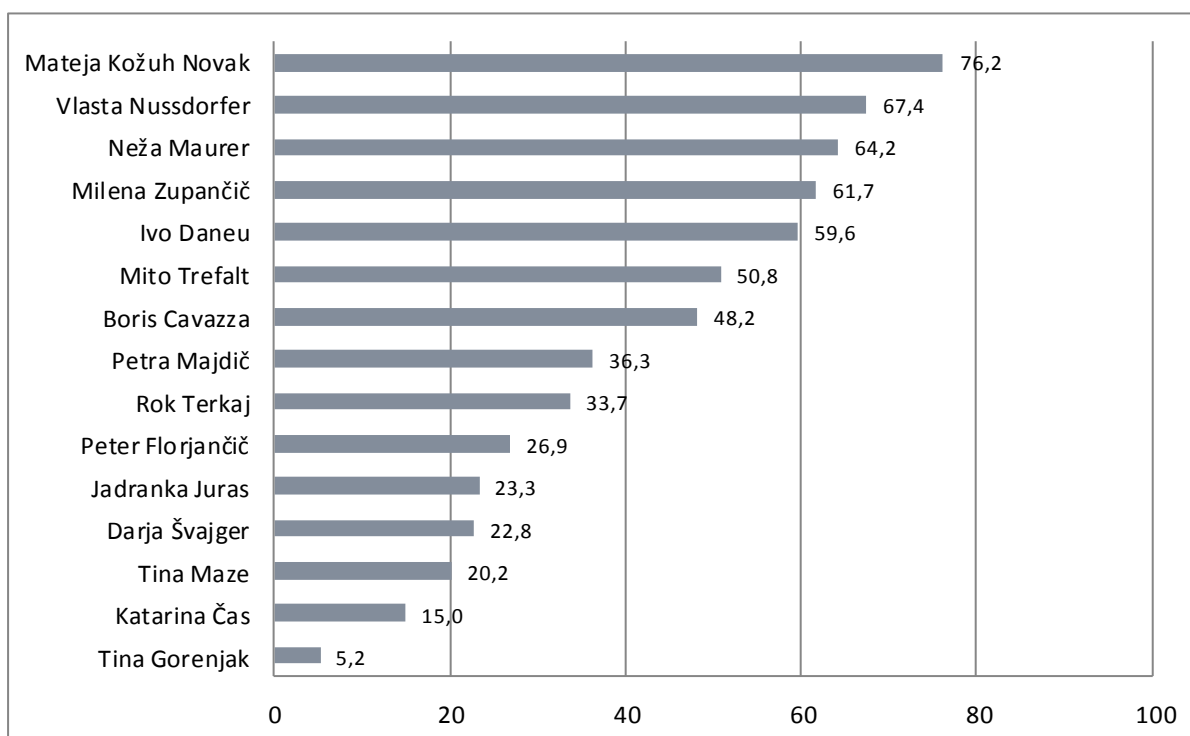
Slika 3.13: Viri informacij o temi EL 2012; možnih je bilo več odgovorov; (Spletna anketa o poznavanju EL 2012 – anketa 1, N1 = 171, anketa 2, N2 = 177); (v %)

V nadaljevanju smo prepoznavnost EL 2012 v *anketi 2* ugotavljali tudi s poznavanjem ambasadorjev⁹. Kot možen odgovor smo ponudili 15 oseb, med njimi pa je bilo vseh sedem ambasadorjev EL 2012 in osem znanih oseb, ki to niso. Kot ambasadorja so anketiranci najpogosteje prepoznali dr. Matejo Kožuh Novak (76,2 %), sledijo ji Vlasta Nussdorfer (67,4 %), Neža Maurer (64,2 %), Ivo Daneu (59,6 %) in Mito Trefalt (50,8 %). Manjši odstotek anketirancev je kot ambasadorja navedel Roka Terkaja (33,7 %) in Petra Florjančiča (26,9 %). Med napačnimi osebami, tj. tistimi, ki niso bili imenovani za ambasadorje, so anketiranci najpogosteje izbrali igralca Mileno Zupančič (61,7 %) in Borisa Cavazzo (48,2 %), sledijo jima Petra Majdič (36,3 %), pevki Jadranka Juras (23,3 %) in Darja Švajger (obe 22,8 %), smučarka Tina Maze (20,2 %), voditeljica Katarina Čas (15,0 %) in pevka Tina Gorenjak (5,2 %).

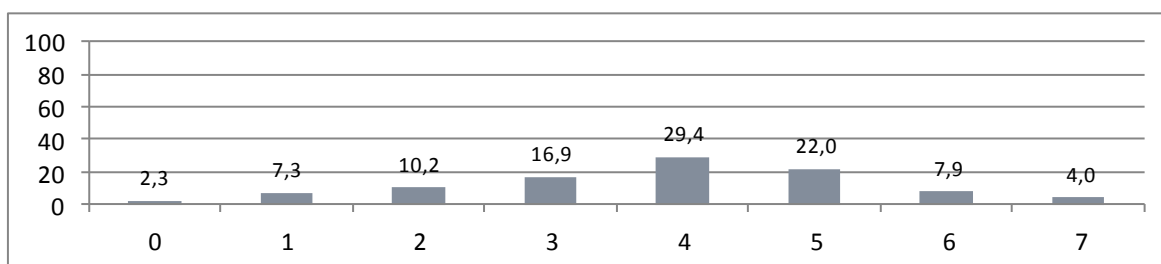
⁹ Podatki se nanašajo le na *anketo 2*, saj je bilo vprašanje v *anketi 1* merjeno drugače.

Slika 3.14: Poznavanje ambasadorjev; (Spletna anketa o poznavanju EL 2012 – anketa 2, N = 177); (v %)

Vse ambasadorje in nikogar drugega kot ambasadorje je skupaj navedlo 4 % anketirancev, med njimi glede na celoten vzorec *ankete 2* več žensk (85,7 %, v vzorcu *ankete 2*: 68,9 %) in več upokoјencev (85,7 %, v vzorcu *ankete 2*: 46,9 %). Večina tistih, ki so navedli vse ambasadorje, ima končano višjo, visoko šolo ali več (71,4 %, v celotnem vzorcu *ankete 2*: 62,7 %). Vzorec anketirancev, ki so pravilno navedli vseh 7 ambasadorjev, je sicer tako majhen, da podatkov nikakor ne moremo posplošiti in služijo zgolj za ilustracijo. Več kot štiri ambasadorje je pravilno navedla dobra tretjina vprašanih (33,9 %).

Slika 3.15: Število pravilno navedenih ambasadorjev; (Spletna anketa o poznavanju EL 2012 – Anketa 2, N = 177); (v %)

Če poznavanje EL 2012 primerjamo s poznavanjem Evropskega leta boja proti revščini in socialni izključenosti 2010 (v nadaljevanju: EL 2010), pri katerem je bilo uporabljeno enako vprašanje, anketa pa je bila izvedena v enakem časovnem obdobju (junij in november 2010), ugotovimo, da je bilo poznavanje EL 2010 precej nižje (48,2 % ob prvem merjenju in 58,4 % ob drugem merjenju). Tudi poznavanje ambasadorjev je bilo v letu 2010 nižje, saj so anketiranci kot ambasadorja največkrat prepoznali Roberta Friškavca (slaba tretjina anketirancev), vse ostale pa je prepoznal še nižji odstotek vprašanih (Boljka idr. 2010). V povezavi s tem moramo omeniti, da so imeli anketiranci med odgovori tudi možnost »Ne vem«, ki v spletni anketi EL 2012 ni bila na voljo. Nižji odstotki so najverjetneje posledica te opcije, ki se je v letu 2010 poslužila kar tretjina vprašanih.

Vseeno na podlagi teh primerjalnih rezultatov in dejstva, da je bilo EL 2010 namenjenih precej več finančnih sredstev kot EL 2012, ocenjujemo, da je bila promocijska aktivnost letošnjega leta v okviru danih možnosti dobra in da je poznavanje relativno visoko.

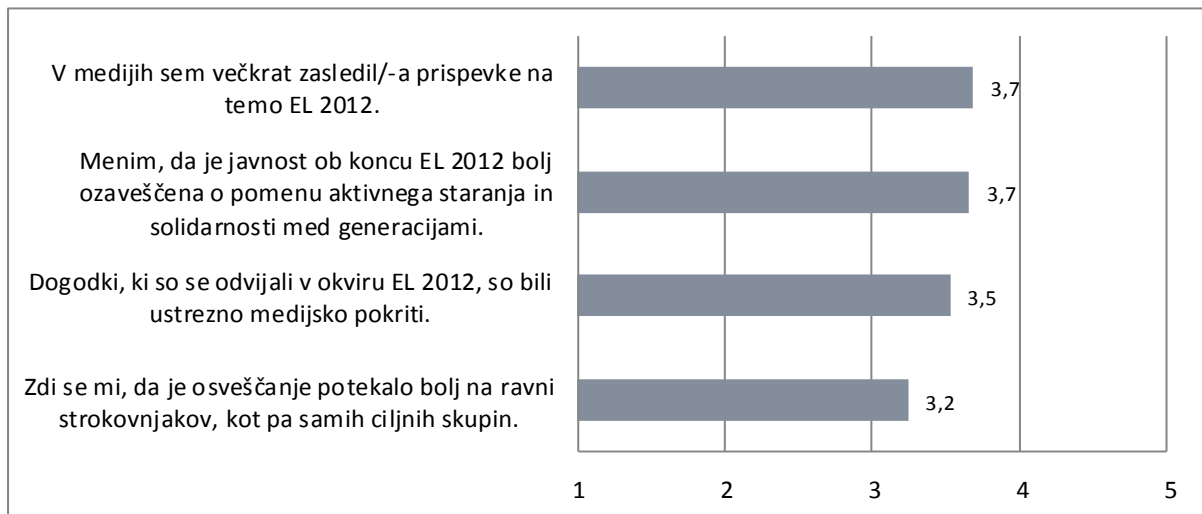
3.4 Promocija EL 2012

V sledečem podpoglavju podajamo oceno medijske promocijske aktivnosti EL 2012, ki temelji izključno na mnenjih anketirancev, analiza klipinga namreč ni bila del tega poročila.

Iz ankete za izvajalce aktivnosti lahko sklepamo, da je bila medijska pokritost visoka. Kar dobri dve tretjini izvajalcev sta ocenili, da so v medijih večkrat zasledili prispevke na temo EL 2012¹⁰ ter da je javnost ob koncu EL 2012 bolj osveščena o pomenu aktivnega staranja in sožitja med generacijami. Nekaj manj (63,2 %) izvajalcev je ocenilo, da so bili dogodki ustrezno medijsko pokriti, le slaba tretjina pa je menila, da je osveščanje potekalo bolj na ravni strokovnjakov, kot samih ciljnih skupin.

¹⁰ Odgovora: drži in zelo drži. Opozoriti je potrebno, da gre za anketirance, ki so obenem tudi organizatorji aktivnosti, ki so se dogajale v okviru EL 2012 ter so bili posledično predvidoma pozornejši na vsebine, povezane s samim letom.

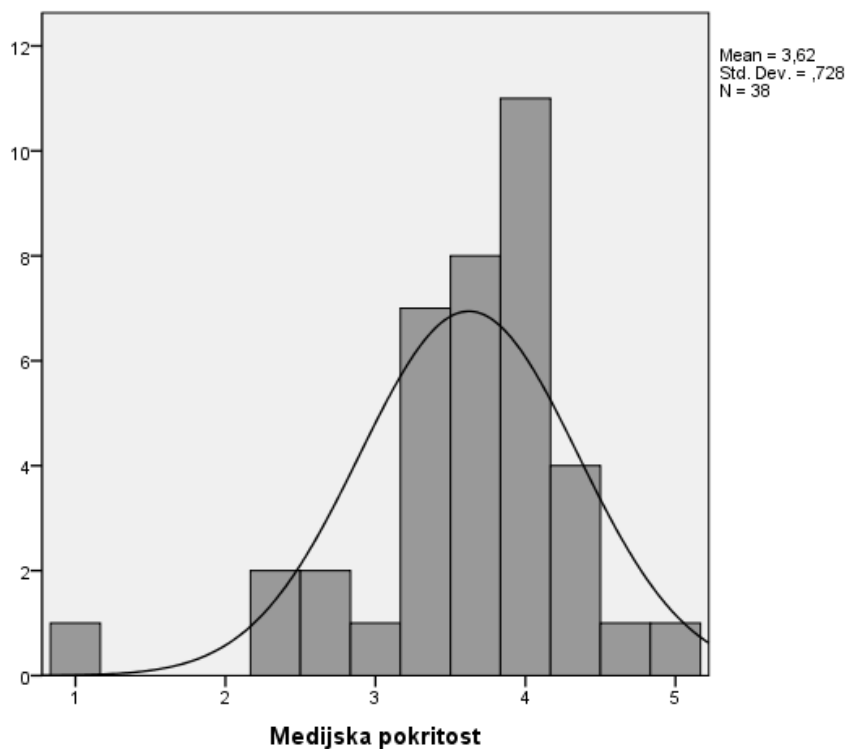
Slika 3.16: Medijska pokritost EL 2012; (Anketa – izvajalci aktivnosti, N = 38); (povprečne ocene na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni sploh ne drži in 5 popolnoma drži)

V nadaljevanju smo s pomočjo faktorjske analize izračunali sestavljeno spremenljivko, ki predstavlja skupno oceno medijske pokritosti EL 2012¹¹. Na podlagi prvih treh indikatorjev smo izračunali sestavljeno spremenljivko *medijska pokritost*, ki zajema vrednosti med 1 in 5, s povprečno vrednostjo 3,6. Spremenljivka se porazdeljuje asimetrično v levo in nakazuje prevlado visokih vrednosti; izvajalci se torej strinjajo, da je bila medijska pokritost razmeroma uspešna.

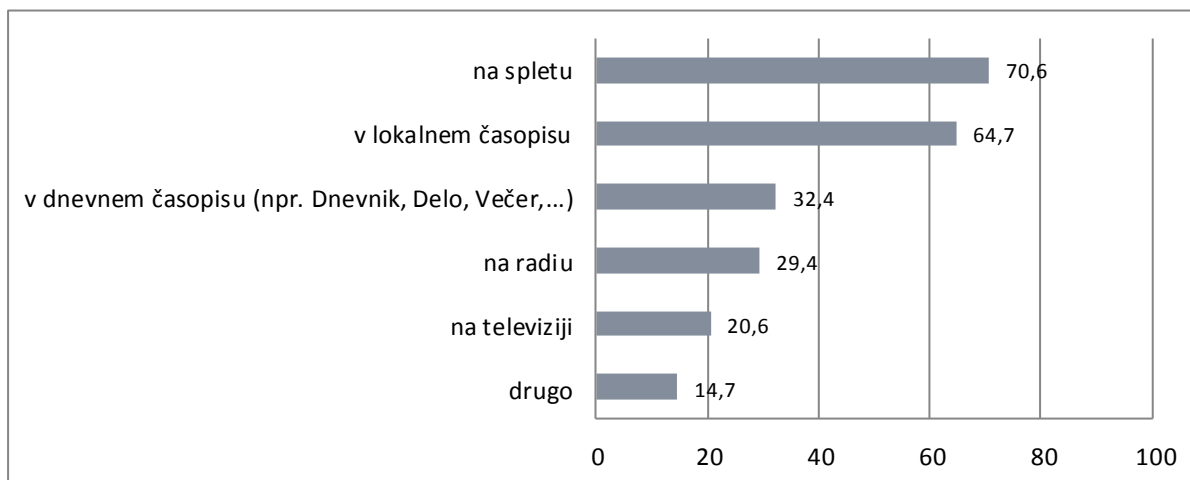
¹¹ Na podlagi faktorjske analize smo izločili zadnji indikator, saj se je pokazalo, da ne meri istega koncepta kot preostali trije. Izračunane faktorjske uteži, komunalitete in koeficient zanesljivosti so dostopne v prilogi.

Slika 3.17: Histogram sestavljene spremenljivke Medijska pokritost; (Anketa – izvajalci aktivnosti, N = 38)

Podobno sliko kaže tudi analiza spletne ankete med izvajalci aktivnosti. Izvajalci namreč za kar 81,0 % aktivnosti navajajo, da so o njih poročali mediji. V večini so poročanja potekala preko spleta (70,6 %) ali pa so bile informacije objavljene v lokalnih časopisih (64,7 %), redkeje tudi v dnevnih časopisih (32,4 %). O kar 20,6 % aktivnostih so poročali tudi na televiziji, o nekaj manj kot 30,0 % pa na radiu. Ti odstotki so zelo visoki predvsem, če upoštevamo, da so v analizi všteti tudi številni manjši dogodki, izvedeni na lokalni ravni, ki niso privabili večjega števila udeležencev (npr. dogodki, organizirani v vrtcih, šolah, manjše kulturne prireditve).

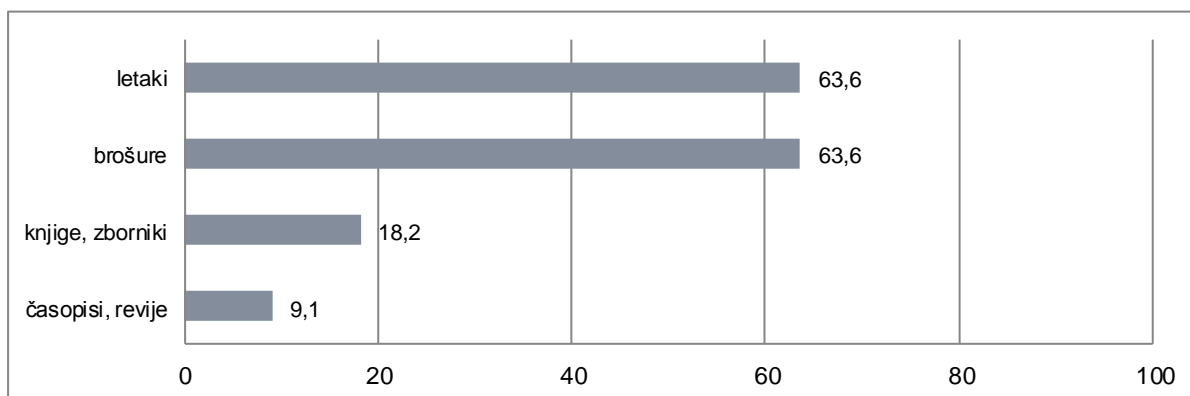
Slika 3.18: Mesta, kjer so bile informacije o organiziranih dogodkih v okviru EL 2012 objavljene; možnih je bilo več odgovorov; (Anketa – izvajalci aktivnosti, N = 34); (v %)

Dobra tretjina (36,0 %) izvajalcev je tudi navedla, da so o izvedenem dogodku sami objavili vsebine na spletu. Šlo je za različne spletne strani zavodov (npr. Zlata leta, Skala, Kino dvor, Movit, Socio, Timing Ljubljana) in projektov (npr. Pot ob žici, Ljubljanski maraton, Varna starost, Seniorji), spletne strani izobraževalnih institucij (fakultete, dveh osnovnih šol in enega vrtca), omenjajo pa tudi spletno stran MOL, lokalni časopis in lokalno glasilo, spletni strani MDDSZ in Urada za mladino. Kot spletni strani z večjim dosegom lahko izpostavimo predvsem Siol.net in Radioantena.si.

Izvajalci so za 28,0 % aktivnosti navedli, da so izvajali promocijske aktivnosti na prostem in so v okviru aktivnosti tiskali promocijsko gradivo, najpogosteje brošure in letake (63,6 %), nekaj pa je bilo tudi knjig ali zbornikov (18,2 %) in časopisov oz. revij (9,1 %). Tisti, ki so navedli, da so v okviru aktivnosti tiskali brošure, so v povprečju navedli 900 brošur (naklada sicer variira med 50 in 3.000). V povprečju je bilo natisnjenih 841 letakov (med 200 in 3.000). V okviru ene aktivnosti je bilo natisnjenih 100 knjig, pri eni pa 150 izvodov revij ali časopisov.

Slika 3.19: Tipi promocijskih gradiv; (Anketa – izvajalci aktivnosti, N = 11); (v %)

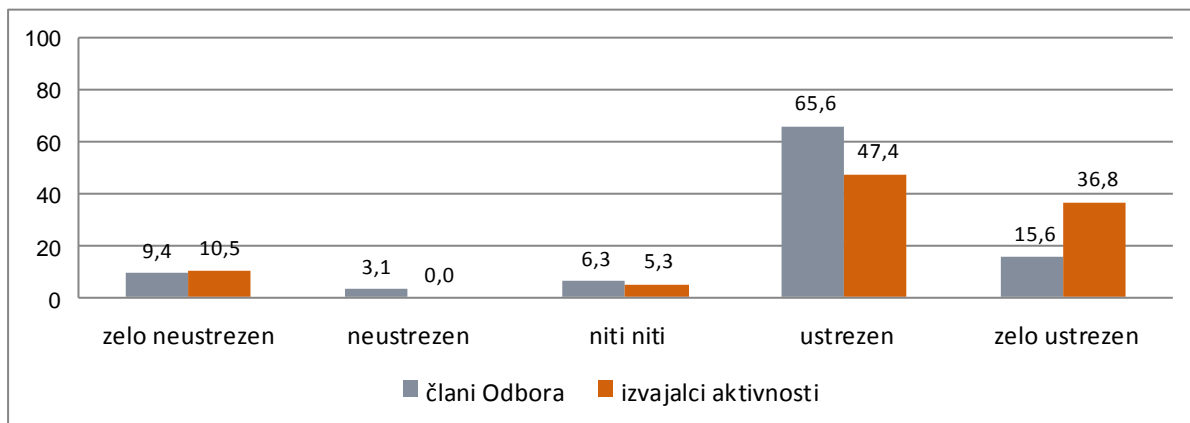
Kljub optimistični sliki, ki jo kaže analiza dogodkov, pa iz odprtih odgovorov izvajalcev aktivnosti ter članov Odbora lahko opazimo pogosto kritiko medijski podpori (podrobnejše informacije so zajete v podpoglavju Zadovoljstvo z EL 2012) – v večini primerov so navedli, da je bila le-ta pomanjkljiva ter da se mediji ne zanimajo za probleme, ki pestijo starejše.

3.5 Pomen EL 2012

Tako člane Odbora kot tudi izvajalce aktivnosti smo vprašali, ali se jim organizacija EL 2012 zdi ustrezen način opozarjanja na problematiko aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti. Večina anketirancev ocenjuje, da je bila organizacija EL 2012 primerna ali zelo primerna. Takih je med izvajalci aktivnosti 84,2 %, med člani Odbora pa 81,3 %.

Člani Odbora so sicer (na lestvici od 1 do 5) ocenili, da so bile aktivnosti, organizirane v okviru EL 2012, najbolj relevantne za starejšo generacijo (4,4) in prihodnost Slovenije in Evrope (4,2). Po pomembnosti sledijo srednja generacija (4,0), mlajša generacija (3,8) in delovno področje njihove institucije (3,8).

Slika 3.20: Ustreznost organizacije EL 2012 kot načina opozarjanja na problematiko aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti; (Anketa – člani Odbora, $N_1 = 32$; Anketa – izvajalci aktivnosti, $N_2 = 38$); (lestvica od 1 do 5, kjer 1 pomeni zelo neustrezen in 5 zelo ustrezen); (v %)

3.6 Doseženi cilji EL 2012

Ugotavljamo, da je po mnenju članov Odbora EL 2012 najpomembneje prispevalo k spodbujanju aktivnega in zdravega staranja ter medgeneracijske solidarnosti (3,5). Menijo, da je EL 2012 v srednji meri pripomoglo k več razpravam med zainteresiranimi stranmi na vseh ravneh (3,3), poudarjajo tudi pomembno povečanje stopnje prostovoljstva na področju aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti, kar je eden manj abstraktnih in bolj konkretnih ciljev/namenov EL 2012 (3,3). Podobno ocenjujejo tudi povečanje osveščenosti ljudi o izzivih, povezanih s staranjem (3,3).

Če se navežemo na cilje letošnjega evropskega leta, lahko glede na mnenja članov Odbora povzamemo, da sta bila osveščanje ter pospeševanje razprav v srednji do večji meri dosežena. Ugotavljamo pa, da so bile v okviru leta manj poudarjene konkretne akcije, povezane s tem področjem. Člani Odbora se zgolj v manjši meri strinjajo s trditvijo, da so bile v okviru EL 2012 oblikovane nove politike na področju aktivnega staranja in medgeneracijskega sožitja (2,4), redkeje tudi ocenjujejo, da so bile oblikovane boljše priložnosti za starejše na trgu dela (2,5). Le v manjši do srednji meri se tudi strinjajo s tem, da je EL 2012 prispevalo k razvoju novih, inovativnih strategij (2,6) in k zmanjšanju diskriminacije na podlagi starosti (2,8).

Slika 3.21: Doseženi cilji EL 2012 po temah; (Anketa – člani Odbora, N = 32); (povprečne ocene na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni sploh ne in 5 v zelo veliki meri)

Med dogodki, ki so **najpomembneje prispevali k doseganju ciljev**, so člani Odbora najpogosteje izpostavili Festival za tretje življenjsko obdobje¹², in sicer navajajo, da ima ta festival tradicionalno pomembno vlogo, udeležijo se ga veliko število obiskovalcev in je tudi medijsko pokrit. Skupaj s Tednom življenjskega učenja, ki sta ga sicer omenila le 2 anketiranci, sta to dogodka, »ki sta organizirana vsako leto, vendar ravno zaradi tega lahko dosežeta večje ciljne skupine« (Član Odbora).

Druga najpogosteje omenjena aktivnost je bila zaključna konferenca na Brdu. Izpostavili so jo zaradi njenih strokovnih vsebin in ker so na njej sodelovali tudi številni različni deležniki. Dobila je tudi veliko pozornost medijev in splošne javnosti.

Med drugimi dogodki so anketiranci omenili organizacijo okroglih miz in strokovnih posvetov, dogodke povezane s prostovoljstvom, projekta Simbioza in Starejši za starejše idr. Pomembno je, da so večkrat izpostavili tudi dogodke in projekte na temo medgeneracijskega sodelovanja, saj je to »ključno področje, saj mora biti optimalno preživljanje starosti skupni projekt starih in mladih« (Član Odbora) in je »obujanje medgeneracijskega sodelovanja ključna naloga Evropskega leta« (Član Odbora).

¹² Tako je odgovorilo kar 13 članov Odbora.

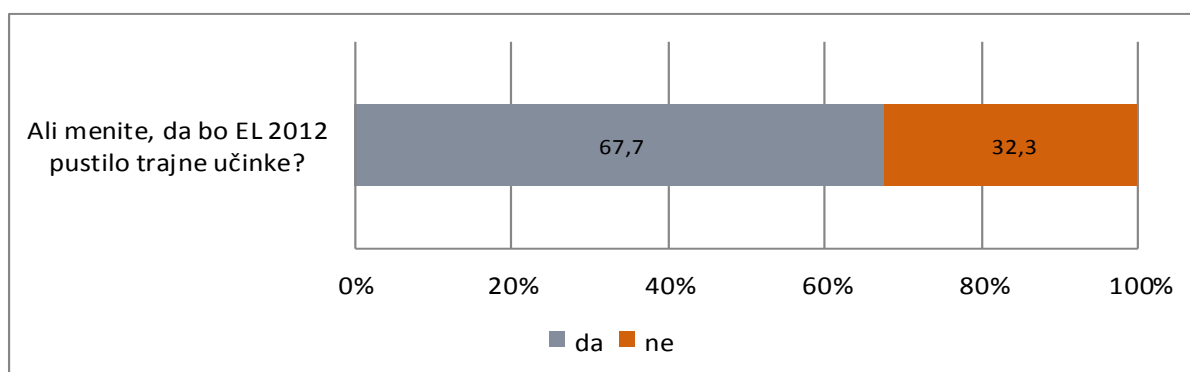
3.7 Trajnost EL 2012

V okviru EL 2012 se je poudarjalo zavedanje, da se ob zaključku EL 2012 z aktivnostmi spodbujanja aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti ne sme prenehati, pač pa se mora ideja širiti tudi v prihodnjih letih. Trajnost EL 2012 smo ugotavljali v vseh treh anketah. V nadaljevanju so najprej predstavljena mnenja splošne javnosti, sledijo odgovori članov Odbora, nazadnje pa še odgovori izvajalcev aktivnosti.

Anketiranci *ankete 1* s povprečno oceno 3,2 ocenjujejo, da izbrane aktivnosti oz. celotna kampanja ob evropskem letu lahko resnično pripomorejo k aktivnemu staranju in medgeneracijski solidarnosti; na drugi strani je povprečna ocena pri anketirancih *ankete 2* 3,3 ($p < 0.517$). V celotnem vzorcu (*anketa 1* in *anketa 2*) sicer opazimo, da se s trditvijo bolj strinjajo anketiranci s končano srednjo šolo (3,5) kot tisti, s končano višjo, visoko šolo, magisterijem ali doktoratom (3,2). Razlika je statistično značilna ($p < 0.018$). Izrazito je tudi, da upokoјenci pogosteje menijo, da lahko izbrane aktivnosti oz. celotna kampanja ob evropskem letu lahko resnično pripomorejo k aktivnemu staranju in solidarnosti med generacijami kot zaposleni. Razlika je statistično značilna ($p < 0.003$). Tudi ženske (3,3) se s trditvijo nekoliko bolj strinjajo od moških (3,1), vendar razlike niso statistično značilne ($p < 0.177$).

Če opazimo, da splošna javnost ostaja nekoliko zadržana pri napovedih glede trajnosti EL 2012, pa so člani Odbora o trajnosti učinkov, ki jih bo pustilo EL 2012, nekoliko bolj optimistični. Dve tretjini (67,7 %) vprašanih sta namreč ocenili, da bodo ti učinki vidni tudi v prihodnjih letih.

Slika 3.22: Trajni učinki EL 2012; (Anketa – člani Odbora, $N = 32$); (v %)

Med konkretnimi učinki, ki bodo kot posledica izvedbe EL 2012 vidni v prihodnjih letih, je največ vprašanih izpostavilo višje zavedanje o pomenu medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja. V tem kontekstu so opozorili, da se bo ljudem v zavest vtisnila ideja, da *»je za napredek družbe nujno potrebno medgeneracijsko sodelovanje in pomoč pri aktivnem staranju za 50+«* ter da bo *»pozornost na medgeneracijsko sodelovanje višja pri sprejemanju politik«* (Član Odbora).

Omenjajo tudi višje zavedanje o pomenu aktivnega staranja in o potencialu starejših v družbi. *»Še leta 2005 je bil diskurz o demografskih spremembah omejen na vprašanja, povezana s starejšimi na trgu delovne sile; nova paradigma obravnava starejše kot koristen sestavni del družbe s pravico do participacije v vseh dejavnosti in s prispevkom, ki se sicer ne meri kot tržna vrednost, ima pa veliko socialno vrednost«* (Član Odbora).

Kot pomembna posledica je izpostavljeno tudi povezovanje akterjev, saj naj bi se vzpostavila *»trajna sodelovanja«*, EL 2012 pa je odprlo *»možnosti trajnejših povezav med različnimi interesnimi skupinami na tem področju«* (Član Odbora).

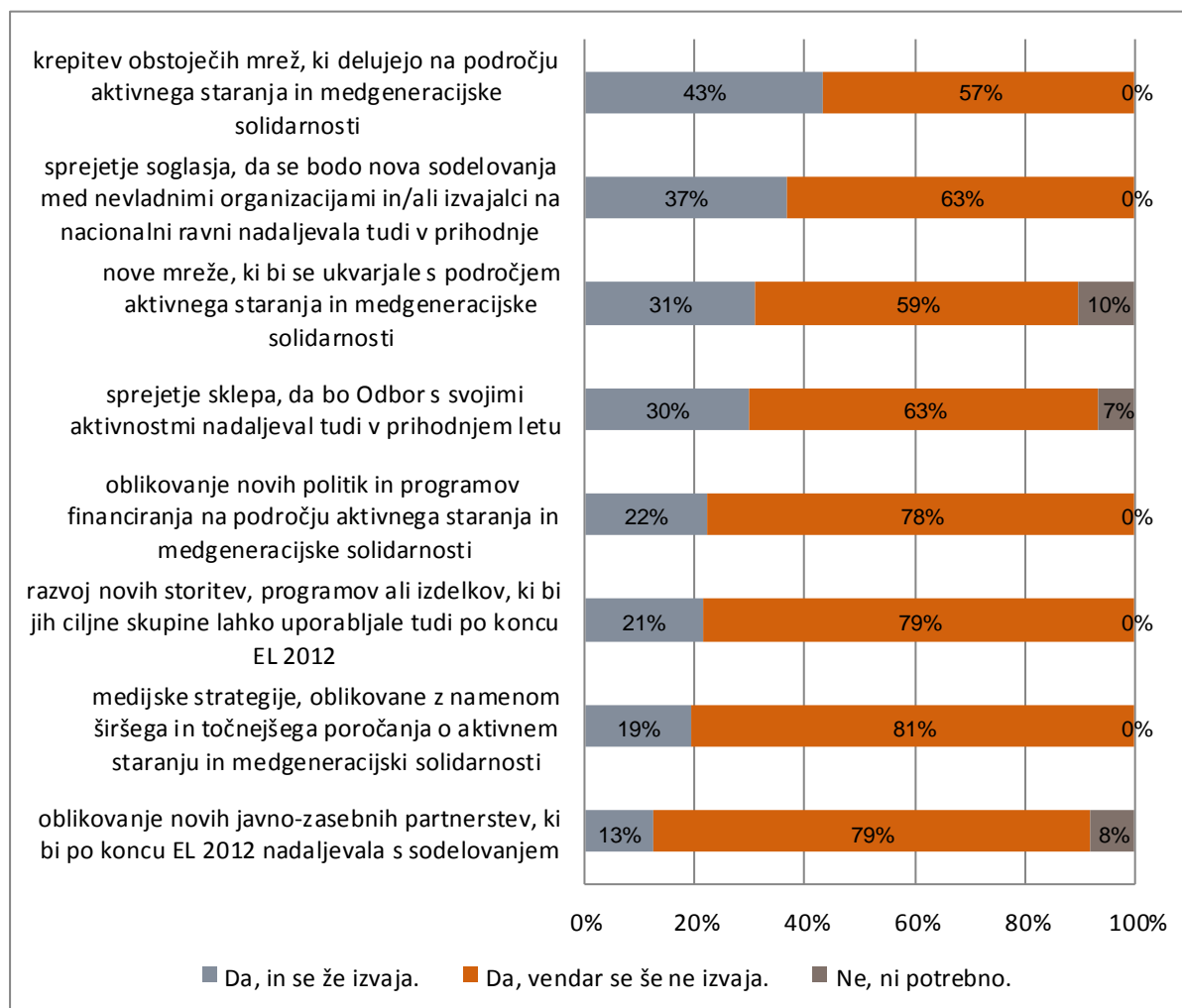
Med učinki EL 2012 člani Odbora manj pogosto navajajo tudi osveščanje, oblikovanje nacionalnih strategij za preventivne programe, ki bi omogočili aktivno staranje in medgeneracijsko sožitje, ter uvajanje programov, ki se bodo izvajali tudi v prihodnje.

V nadaljevanju nas je zanimalo, ali v Sloveniji obstaja potreba po spodaj naštetih aktivnostih (glej Sliko 3.23), povezanih s področjem aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti. Ugotavljamo, da je bila potreba po vseh akcijah prepoznana, vendar se večina aktivnosti po mnenju anketirancev še ne izvaja oz. z njo še niso seznanjeni.

Kot najmanj potrebno so člani Odbora izpostavili oblikovanje novih mrež, ki bi se ukvarjale s področjem aktivnega staranja in medgeneracijskega sožitja, vendar je tudi pri tej odstotek tistih, ki potrebe ne prepoznajo, minimalen (10,3 %). Med aktivnostmi, ki se že izvajajo in predstavljajo konkreten učinek, so člani Odbora izpostavili predvsem krepitev obstoječih mrež (povezav med relevantnimi deležniki) (43,3 %) in sprejeto soglasje, da se bodo nova sodelovanja med NVO in/ali izvajalci na nacionalni ravni nadaljevala tudi v prihodnje. Med akcijami, za katere člani Odbora najpogosteje ocenjujejo, da se še ne izvajajo, izstopata oblikovanje medijskih

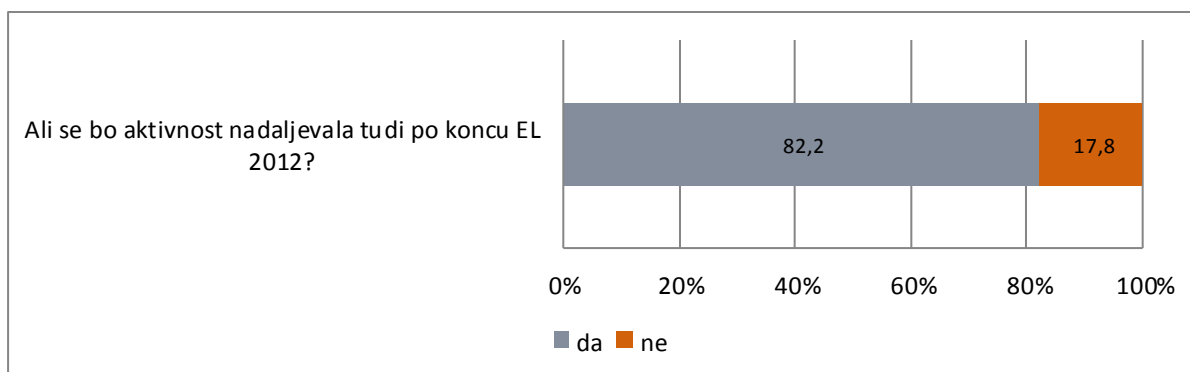
strategij, ki bi bile oblikovane z namenom širšega in točnejšega poročanja o aktivnem staranju in medgeneracijskem sožitju (19,4 %), in predvsem oblikovanje novih javno-zasebnih partnerstev, ki bi po koncu EL 2012 nadaljevala s sodelovanjem (12,5 %).

Slika 3.23: Aktivnosti, ki jih je potrebno spodbujati po zaključku EL 2012; (Anketa – člani Odbora, N = 32); (v %)

Spodbudni so tudi podatki izvajalcev aktivnosti. Med analiziranimi aktivnostmi se jih bo po navedbah izvajalcev kar 82,2 % nadaljevalo tudi po koncu EL 2012. Tudi člani Odbora so navedli kar nekaj aktivnosti, s katerimi so seznanjeni, da se bodo izvajale tudi v prihodnje, med njimi so najpogosteje izpostavili Festival za tretje življenjsko obdobje, omenili pa so tudi dogodke, povezane z medgeneracijskimi sodelovanji in srečanji, delavnice, koncerte, problemske konference, okrogle mize, izobraževanja.

Slika 3.24: Trajnost organiziranih aktivnosti; (Anketa – izvajalci aktivnosti, N = 50); (v %)

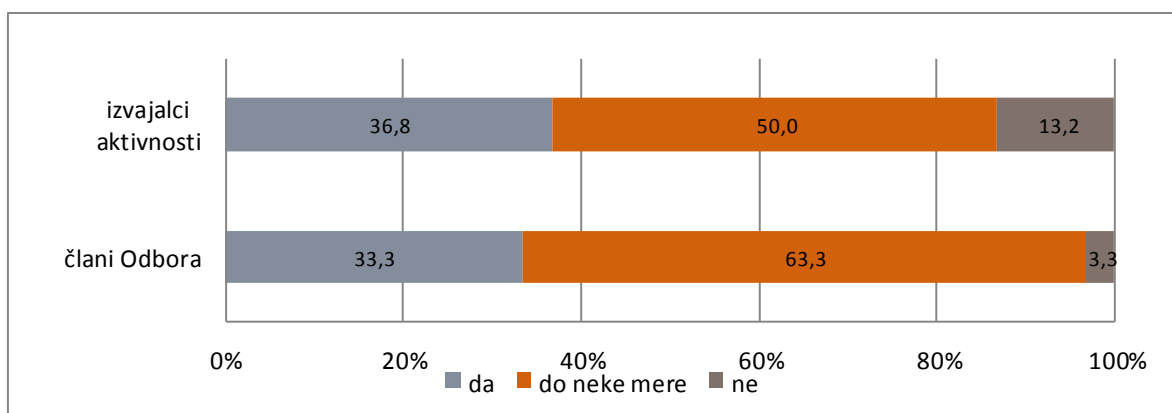

Tudi izvedene aktivnosti kažejo na določeno vrsto trajnosti, saj so izvajalci skoraj pri polovici izvedenih aktivnosti razvijali tudi različne nove storitve, programe, izdelke ipd., ki bi jih ciljne skupine lahko uporabile v prihodnje. Kot primere izdelkov so sicer anketiranci navajali zelo raznolike odgovore, med drugim knjižice, publikacije in zloženke, pa tudi prenos znanja (konkretno računalniškega) in družbene aktivnosti (predvsem učenje prostovoljstva).

3.8 Zadovoljstvo z EL 2012

Na podlagi pridobljenih rezultatov ugotavljamo, da je EL 2012 upravičilo pričakovanja tretjine članov Odbora (33,3 %) in dobre tretjine izvajalcev aktivnosti (36,8 %), slednji pa so z rezultati nekoliko pogosteje nezadovoljni. Večina anketirancev obeh anket sicer navaja, da je EL 2012 pričakovanja upravičilo le do neke mere.

Slika 3.25: Ali je EL 2012 upravičilo vaša pričakovanja?; (Anketa – člani Odbora, N₁ = 32; Anketa – izvajalci aktivnosti, N₂ = 38); (v %)

Člani odbora in izvajalci aktivnosti kot dodano vrednost EL 2012 najpogosteje izpostavljajo:

- spodbujanje in pomen medgeneracijske solidarnosti;
- spodbujanje in pomen aktivnega staranja (predvsem izvajalci aktivnosti);
- osveščanje in povečano zavedanje o pomembnosti problematike in
- spodbujanje sodelovanja med akterji (predvsem člani Odbora).

Izvajalci aktivnosti so kot dodano vrednost EL 2012 največkrat izpostavili večje zavedanje o pomembnosti problematike (kar 16 anketirancev). Navajajo npr., da se *»/.../ pomena aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami bolje zavedajo tako "navadni državljani", kakor tudi snovalci politik, društva, strokovnjaki. Spodbudila se je razprava o zaposlovanju starejših, o socialni vključenosti starejših in njihovega prispevka v družbi ter njihovi neodvisnosti«* (Izvajalec aktivnosti). Poudarjajo tudi pomen izvedenih dogodkov na to temo, ki so *»/.../ ozaveščanje okrepili in bili sami po sebi dodana vrednost«* (Izvajalec aktivnosti). Član Odbora v tem kontekstu navaja, da je bilo EL 2012 *»priložnost za osveščanje ljudi in priložnost za strokovne in širše razprave, ki sicer ne bi prišle na dnevni red«*.

Spodbujanje in pomen aktivnega staranja izpostavljajo predvsem izvajalci aktivnosti, pri čemer omenjajo angažiranje starejših ter spodbujanje starejših, naj po upokojitvi še vedno ostanejo aktivni v družbi. Spremenil naj bi se tudi diskurz, in sicer *»namesto o starejših kot bremenu družbe se je govorilo kot o starejših kot viru in živem sestavnem delu družbe«* (Izvajalec aktivnosti).

Spodbujanje in pomen medgeneracijske solidarnosti kot prednost in dodano vrednost EL 2012 izpostavlja 6 članov Odbora ter 7 izvajalcev aktivnosti; v tem kontekstu člani Odbora med drugim omenjajo *»večje zavedanje o pomembnosti aktivnega vključevanja starejših in medgeneracijske solidarnosti«, »večje in bolj aktivno sodelovanje med generacijami« in »povezovanje med različnimi generacijami – poslušati in biti slišan«* (Član Odbora). Med izvajalci aktivnosti medgeneracijsko sožitje v večini izpostavljajo zaposleni v šolstvu in vrtcih, ki so se v EL 2012 največkrat vključevali z organizacijo aktivnosti sodelovanja starejših z otroki; ti npr.

navajajo »pozitiven odnos mlajših do starejših generacij« in »razumevanje medgeneracijskih razlik« (Izvajalec aktivnosti).

Kot pomanjkljivost so najpogosteje navedli:

- pomanjkljivo obravnavo nekaterih ciljnih skupin (predvsem člani Odbora);
- premajhno vključenost javnosti, preslabo medijsko podporo;
- premalo konkretnih projektov (predvsem člani Odbora);
- pomanjkljivo finančno podporo projektom (predvsem izvajalci aktivnosti).

Med pomanjkljivostmi člani Odbora izpostavljajo pomanjkljivo obravnavo nekaterih ciljnih skupin, predvsem starejših zaposlenih in starejših brezposelnih. Član Odbora tako opozarja na »*kompletno ignoranco do problematike starejših oseb brez služb in sredstev za preživljanje ter tistih, ki so primorane delati na delovnih mestih, ki niso ustrezna za njihova leta oz. psiho-fizično stanje*«.

Menijo, da bi bilo potrebno vedno slabši položaj starejših zaposlenih in zahtevo po reševanju tega vprašanja podrobneje obravnavati in umestiti na dnevni red politike. V tem kontekstu navajajo krajšanje dopusta starejšim, zahtevo po večji storilnosti, negativne posledice dela na zdravje (utrujenost, nezadovoljstvo) ter pomanjkanje ukrepov za prijaznejša delovna mesta. V povezavi s ciljnimi skupinami navajajo tudi, da »*EL 2012 sovпада z visoko brezposelnostjo mladih, tako da bi lahko tudi govorili o potrebni medgeneracijski pomoči starejših mladim /.../, v EL pa niso obravnavani starejši delavci z nizkimi dohodki ter brezposelni starejši ljudje*« (Član Odbora). Svetujejo večjo konkretizacijo izpostavljenih izzivov – dejanske predloge izboljšav za npr. delavce po 60. letu v šolstvu, delavce po 60. letu v javni upravi, ki bi jih lahko dolgoročno uvedli v sistem. »*Za vsako ciljno skupino ni bilo razdelanega vsebinskega in hkrati tudi specifičnega scenarija za vsako generacijo – skupno vsem je, da se vsaka generacija – STARA in posledično so praviloma izostale pomembne sinergijske učinkovine*« (Član Odbora).

Tako člani Odbora, kot izvajalci aktivnosti opozarjajo na premajhno vključenost javnosti in preslabo medijsko pozornost; med drugim izpostavljajo premajhno

promocijo javnih posvetov in okroglih miz ter splošno medijsko nezanimanje za probleme, ki pestijo starejše.

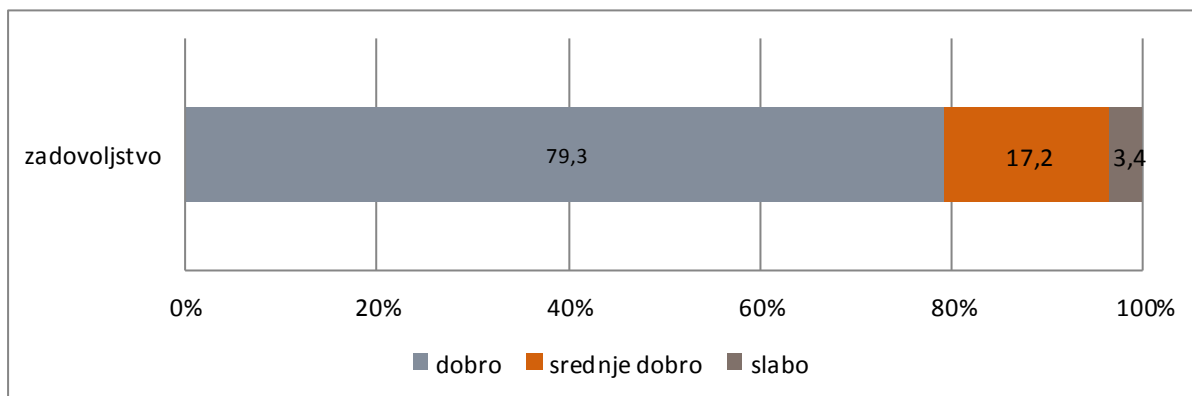
Člani Odbora si želijo tudi več konkretnih projektov, namenjenih sodelovanju starejših in mlajših oseb. *»V letu aktivnega staranja in medgeneracijskega sožitja smo tako na evropski ravni kot doma pričakovali posebne razpise za ciljne skupine. Pričakovali smo, da bo tako EU kot RS dali prednost projektom aktivnega staranja po upokojitvi in projektom medgeneracijskega sožitja. Sami dogodki brez aktivnih projektov niso učinkoviti«* (Član Odbora).

Poleg naštetega člani Odbora navajajo še: premajhen odziv lokalnih skupnosti, premajhen poudarek na sodelovanju pri pripravi nacionalnih strategij, programov socialnega varstva in premajhno vključenost aktivne politike. Opozarjajo tudi, da bi morali pozornost usmeriti v motivacijo celotne družbe na področju sodelovanja vseh državljanov pri iskanju rešitev za probleme dolgožive družbe. Izvajalci aktivnosti opozarjajo na problematiziranje staranja, omenjajo pa tudi premalo lastne udeležbe, željo po večji vključenosti na ravni osnovnih šol, premalo spodbujanja, da bi se aktivnosti odvijale tudi v prihodnje, premalo skupnih dogodkov vladnih in NVO, premajhen doseg populacije (menijo, da je bila dosežena predvsem zainteresirana javnost), implementacijo projekta, usklajevanje med sodelujočimi, povezovanje sorodnih institucij in oblikovanje razvojnih strategij na področju medgeneracijskega sodelovanja in prostovoljstva, boljšo definicijo medgeneracijskega sodelovanja ter ne vključevanje nekaterih organizacij in zavodov.

Zadovoljstvo z delom MDDSZ

Člane Odbora smo v anketi prosili naj ocenijo delo MDDSZ, in sicer na lestvici »dobro«, »srednje dobro« ali »slabo«. Člani Odbora so izrazili visoko stopnjo zadovoljstva z delom MDDSZ, saj jih skoraj 80,0 % navaja, da je bilo njihovo delo dobro, le 3,4 % pa ocenjuje, da je bilo delo slabo.

Slika 3.26: Zadovoljstvo z delom MDDSZ; (Anketa – člani Odbora, N = 32); (v %)

Kot dobro so anketiranci izpostavljali predvsem koordinacijo in vodenje. Navajajo, da so bile informacije sporočene ažurno, akcije realnega doseganja ciljev pa so bile izvedene strokovno in učinkovito. Menijo, da je MDDSZ delovalo spodbujevalno ter si ni prisvajalo pristojnosti niti rezultatov. Dobro naj bi sodelovalo tudi z NVO. Med kritikami je bilo omenjeno, da se je projektu namenilo premalo sredstev, da je institucija ambasadorjev brez pomena in neučinkovita ter, da bi morali izbiro govorcev na prireditvah prepustiti NVO. Želeli so si tudi več sprotnega javnega obveščanja.

4 ZAKLJUČEK IN PREDLOGI

Analiza EL 2012 je bila opravljena na podlagi podatkov, ki smo jih pridobili s pomočjo izvedbe treh spletnih anket: ankete z izvajalci aktivnosti, ankete s člani Odbora in ankete o poznavanju EL 2012. Na ta način smo v analizo zajeli različne tipe deležnikov, ki so na različne načine občutili premike oz. izboljšave, ki so jih aktivnosti, izvedene v okviru EL 2012 prinesle na področju aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti. Ker pa je letošnje evropsko leto izjema, v tem smislu, da projekti in različne aktivnosti niso bile financirane s strani države (kot je bilo to značilno za prejšnja evropska leta), zaradi česar evalvacijska in samoevalvacijska poročila izvajalcev aktivnosti niso na voljo, o konkretnih učinkih EL 2012 težko govorimo, saj nam primanjkuje ključnih informacij. Naše ugotovitve zato slonijo zgolj na ocenah deležnikov, vključenih v analizo. Kljub temu pričujoče poročilo predstavlja pomemben uvid v dogajanja v EL 2012 v slovenskem prostoru in omogoča identifikacijo dobrih praks, ki jih je to leto prineslo, obenem pa opozarja na pomanjkljivosti, katerim bi bilo v prihodnje pri načrtovanju nadaljnjih aktivnostih s tega področja dobro posvetiti več pozornosti.

Na podlagi pridobljenih odgovorov ugotavljamo **visoko zadovoljstvo z izvedbo EL 2012**. Skoraj 80 % članov Odbora navaja, da je bilo delo MDDSZ na tem področju dobro. Člani Odbora so v vsebinskih odgovorih kot dobro izpostavili koordinacijo in vodenje, ažurnost, strokovnost in učinkovitost, pozdravljajo pa tudi dejstvo, da so se člani Odbora srečevali pogosto in dosegli številne delovne dogovore. Naj omenimo še, da smo pri analizi anket in v številnih vsebinskih odgovorih anketirancev opazili **poudarjanje pomembnosti medgeneracijskega sožitja**. To dokazuje, da je bil predlog, da se v naslov EL 2012 vključi tudi medgeneracijski vidik, ki je bil oblikovan na mednarodni Konferenci medgeneracijske solidarnosti za družbo solidarnosti in socialne povezanosti, ki jo je organizirala Slovenija v sodelovanju z Evropsko komisijo in NVO v letu 2008, na mestu in relevanten ter ga je posledično vredno pozdraviti.

Naše ugotovitve kažejo, da je bilo pri aktivnostih EL 2012 največ pozornosti namenjene doseganju prvega in delno tudi drugega ter četrtega cilja EL 2012, torej:

- spodbujanju splošne osveščenosti o aktivnem staranju in medgeneracijski solidarnosti (glej naslednji odstavek);
- pospeševanju razprav, pridobivanju novih spoznanj in širitvijo dobrih praks, kar je razvidno iz pregleda seznama aktivnosti, ki jih je svoji spletni strani objavilo MDDSZ;
- preprečevanju diskriminacije na podlagi starosti in premagovanju stereotipov, kar je bil po navedbah izvajalcev poglavitni namen izvedenih aktivnosti.

Največ pozornosti je bilo torej posvečene spodbujanju splošne osveščenosti o aktivnem staranju in medgeneracijski solidarnosti. V povezavi s tem na podlagi primerjave z EL 2010 ugotavljamo **relativno visoko osveščenost**, predvsem glede na dejstvo, da dogodki niso bili (so)financirani (za primerjavo: v novembru 2010 je 58,4 % anketirancev splošne javnosti navedlo, da pozna temo takratnega evropskega leta, v novembru 2012 pa je bilo takih 63,3 %). Tudi izvajalci aktivnosti v povprečju razmeroma visoko ocenjujejo medijsko pokritost EL 2012 (3,6, na lestvici od 1 do 5), vendar moramo biti pri interpretaciji podatka previdni, saj gre za osebe, ki so bile v EL 2012 aktivno vključene in so posledično predvidoma bolj pozorne na takšne vsebine. Po naših podatkih je med splošno javnostjo veljalo veliko zanimanje za EL 2012, saj so se, sodeč po ocenah izvajalcev aktivnosti, ljudje dogodkov v velikem številu udeleževali. Med pomembnejše dogodke, ki so v veliki meri prispevali k promociji aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami, lahko umestimo Festival za tretje življenjske obdobje, katerega se je udeležilo 15.000 ljudi.

Vseeno pa izvajalci aktivnosti in člani Odbora v vsebinskih komentarjih pogosto navajajo, da je bila medijska podpora pomanjkljiva in da teme niso zanimive za splošno javnost, obenem pa osveščanje in povečano zavedanje o pomembnosti problematike izpostavljajo kot eno glavnih prednosti letošnjega evropskega leta. V povezavi s tem ocenjujemo, da se morata osveščanje in poudarjanje tem aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti okrepiti oz. nadaljevati tudi v prihodnje.

V povezavi z osveščanjem se želimo navezati tudi na **funkcijo ambasadorjev**, ki v tem letu ni bila dovolj opazna. To sovпада z rezultati vrednotenja EL 2010, kjer takratni ambasadorji v intervjujih navajajo pomanjkanje jasnih smernic za njihovo delovanje in organizacijo (Boljka idr. 2010). Tudi Narat idr. (2012) opozarjajo, da bi se

morali ambasadorji EL 2012 bolj angažirati v svoji vlogi, in predlagajo, da se jim pripravi program dela, v katerem bi bilo točno določeno, kje bodo nastopali in kaj bodo delali. Za izvajanje prihodnjih evropskih let tako **predlagamo premislek o funkciji ambasadorja, predvsem pa jasnejšo delitev vlog, morda tudi koordinatorja ambasadorjev, ki bi skrbel za usklajeno delovanje in večjo aktivnost ambasadorjev.**

Glede na podane odgovore izvajalcev aktivnosti so bile pri **aktivnostih najbolj poudarjene teme, ki so se nanašale na aktivno staranje in medgeneracijsko solidarnost**, kar je v skladu z osrednjo temo EL 2012. Poleg tega so izvajalci aktivnosti veliko pozornost namenili tudi **temam zdravega staranja in prostovoljstvu**. Slednje je z vidika aktivnega staranja zelo pomembno, saj starejši lahko preko vključevanja v prostovoljne aktivnosti prispevajo k družbi in k ohranjanju medgeneracijski solidarnosti (npr. z nudenjem občasnega in počitniškega varstva otrok, učne pomoči otrokom, ipd., s čimer lahko deloma razbremenijo srednjo generacijo; Narat idr. 2012) in se obenem počutijo koristne. Na ta način so starejši vpeti v družbo in so v manjši meri izpostavljeni občutkom osamljenosti. **Kot kažejo raziskave (npr. Hlebec idr. 2012) je precejšen delež starejših vključenih v prostovoljne dejavnosti, zato bi bilo smiselno njihov prostovoljni potencial še naprej razvijati in spodbujati.**

Na drugi strani pa ugotavljamo, da so bile, po ocenah izvajalcev aktivnosti, sledeče teme manj poudarjene:

- Dolgotrajno bolni in invalidi; dolgotrajno bolni in invalidi so bili po navedbah izvajalcev aktivnosti tudi tista ciljna skupina, kateri so bili dogodki, organizirani v okviru EL 2012, namenjeni v najmanjši meri. Dolgotrajno bolni in invalidi so se tudi v najmanjši meri izmed vseh opredeljenih ciljnih skupin udeležili dogodkov s tega področja, kar bi bilo dobro upoštevati pri izvedbi nadaljnjih aktivnosti na temo aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti.
- Zaposlovanje in ohranjanje delovne aktivnosti starejših; tudi člani Odbora so bili mnenja, da se je znotraj ciljne skupine starejših najmanj pozornosti namenilo starejšim zaposlenim. Vstop starejših na trg dela je bil, kot so v anketi navajali izvajalci aktivnosti tisti namen, ki je bil pri izvedenih aktivnostih izražen v najmanjši meri. Glede na to, da je zaposlenost starejših tesno

povezana z aktivnostjo starejših, ki je tudi osrednja tema EL 2012 bi bilo pri načrtovanju nadaljnjih aktivnosti smiselno dati večji poudarek temu področju, predvsem konkretnim akcijam, ki bi prispevale k ohranjanju zaposlenosti starejših in njihovem lažjemu vstopu na trg dela.

- Neodvisno življenje doma, ki je bila po navajanju izvajalcev aktivnosti ena od najmanj izpostavljenih tem EL 2012, kar je glede na to, da je pri letošnjem evropskem letu poudarek na aktivnem staranju nekoliko presenetljivo.

V povezavi s ciljnimi skupinami člani Odbora sicer ocenjujejo, da je bila vsem generacijam namenjena enaka pozornost, vendar nadaljnja analiza pokaže, da je prednjačila predvsem starejša generacija – starejši nad 65 let so se po ocenah izvajalcev aktivnosti pogosteje kot ostale ciljne skupine udeleževali aktivnosti EL 2012. Mlajša in srednja generacija sta bili v primerjavi s starejšo zastopani v manjši meri. Anketiranci na eni strani na to problematiko opozarjajo, na drugi strani pa se tudi sami v vsebinskih odgovorih nanašajo na »obe generaciji« (namesto vse tri), na zavedanje o problemih, ki pestijo »starejše« ipd., ter s tem nakazujejo, v katero smer je bil diskurz letošnjega evropskega leta usmerjen. **Medgeneracijska solidarnost pomeni solidarnost med vsemi generacijami, zato bi bilo v prihodnje dobro dati poudarek na vključenosti vseh generacij, tudi srednji, ki je po navedbah raziskav (Dremelj 2003; Dremelj 2007; Hlebec idr. 2012) najbolj obremenjena, ker nudi oporo starejši in mlajši generaciji (predvsem ženske), hkrati pa je tudi aktivno zaposlena.**

Medgeneracijska solidarnost ne bi smela biti spolno določena v smislu, da obvelja za domeno žensk. Izvajalci aktivnosti ocenjujejo, da so se ženske v veliko večjem številu udeleževale dogodkov EL 2012, zato bi bilo v nadaljnje aktivnosti s tega področja **smiselno privabiti tudi moški del populacije.**

Poleg že omenjenih dolgotrajno bolnih in invalidov so bili dogodki, organizirani v okviru EL 2012, **redkeje kot ostalim ciljnim skupinam namenjeni tudi političnim odločevalcem.** Izvajalci aktivnosti so z dogodki v manjši meri želeli spodbuditi oblikovanje politik, kar bi prispevalo k večji trajnosti aktivnosti, izvedenih v okviru EL 2012. Kljub temu pa se je dogodkov EL 2012 udeležilo kar nekaj visokih državnih uradnikov; med njimi sta bila najbolj aktivna nacionalni koordinator EL 2012 in njegova namestnica.

Relevantni deležniki so glede **trajnih učinkov evropskega leta** optimistični, izpostavili pa so predvsem povečano zavedanje o pomenu medgeneracijske solidarnosti, aktivnega staranja, o potencialu starejših, povečano naj bi bilo tudi povezovanje akterjev. Med analiziranimi aktivnostmi je bilo kar 82,2 % takih, ki se bodo z delom nadaljevale tudi po koncu EL 2012, pri njih pa so organizatorji dogodkov izdelali različne storitve, programe, izdelke, ki jih bodo ciljne skupine lahko uporabile v prihodnjih letih.

V smislu učinka lahko opazimo napredek predvsem pri prvih dveh ciljeh EL 2012; člani Odbora namreč navajajo višjo splošno osveščenost o pomenu aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti in predvsem več razprav med zainteresiranimi stranmi. **Ostajamo pa nekoliko zadržani pri rezultatih tretjega cilja, tj. oblikovanje okvira za zaveze in konkretne ukrepe, ki bo državam članicam in zainteresiranim stranem omogočil, da razvijejo politike tega področja.** Člani Odbora so tako izpostavili potrebo po številnih konkretnih ciljeh, ki pa po njihovem mnenju še niso bili (v celoti) realizirani, med drugim razvoj novih storitev in programov za ciljne skupine, oblikovanje novih partnerstev, novih politik in programov financiranja, oblikovanje novih mrež in krepitev obstoječih mrež na tem področju in oblikovanje novih medijskih strategij. Izpostavljajo tudi, da bo potrebno sprejeti soglasje, da se bodo nova sodelovanja med NVO in/ali izvajalci na nacionalni ravni nadaljevala tudi v prihodnje, obenem pa tudi sklep, da bo Nacionalni odbor s svojimi aktivnostmi nadaljeval tudi v prihodnjem letu.

Sklenemo lahko, da je EL 2012 naredilo dobro podlago za nadaljnje delo na tem področju; aktivnosti so povečale pozornost na to tematiko in jo umestile na redne politične razprave, udeleženci so dobili nov zagon za delo in vpogled v prihodnje izzive, vendar pa je v prihodnje potrebno konkretizirati izzive ter pripraviti dejanske predloge izboljšav in več vlagati v aktivne projekte tega področja.

5 VIRI IN LITERATURA

Boljka, Urban, Nagode, Mateja, Smolej, Simona, Žiberna, Vid, Jakob Krejan, Polonca, Narat, Tamara. 2011. *Spremljanje in ocenjevanje izvajanja Nacionalnega programa aktivnosti Evropskega leta boja proti revščini in socialni izključenosti 2010*. Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo.

John W. Creswell in Vicki L. Plano Clark. 2007. *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.

Dremelj, Polona. 2003. Sorodstvene vezi kot vir socialne opore posameznikov. *Družboslovne razprave*, 19 (43): 149-170.

Dremelj, Polona. 2007. *Vloga družinskih medosebnih odnosov v okoliščinah pozne moderne*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

ECORYS. 2012e. *Evaluation of the European Year for Combating Poverty and Social Exclusion: Annex*. Netherlands: Rotterdam. Dostopno prek: http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&ved=0CDgQFjAC&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fsocial%2FblobServlet%3FdocId%3D7470%26langId%3Den&ei=rmLYUNWELIfEsgaBooEg&usg=AFQjCNG3I5USzD_0PzVQVxvJdupQ1Dy06w&bvm=bv.1355534169,d.Yms (18. 12. 2012).

Evropska Komisija. 2010. *Predlog: Sklep Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem letu aktivnega staranja (2012)*. Dostopno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:246:0005:0010:SL:PDF> (18. 12. 2012).

Fundacija za izboljšanje zaposlitvenih možnosti PRIZMA. 2012. *Izzivi medgeneracijskega sodelovanja na področju dela*. Maribor: Fundacija za izboljšanje zaposlitvenih možnosti PRIZMA, ustanova.

Hlebec, Valentina, Filipovič Hrast, Maša, Kump, Sonja, Jelenc Krašovec, Sabina, Pahor, Majda in Barbara Domajnko. 2012. *Medgeneracijska solidarnost v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

MDDSZ. 2012a. *Slovenija začenja evropsko leto aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami.* Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1939/6858/f26c5c9a5a/ (11. 12. 2012).

MDDSZ. 2012b. *Program aktivnosti in prednostnih nalog v Republiki Sloveniji v okviru Evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012 (osnutek).* Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/teme_projekti/el2012/ (5. 12. 2012).

MDDSZ 2012c. *Evropsko leto aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami 2012 – Koledar dogodkov – aktivnosti.* Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/teme_projekti/el2012/#c18135 (26. 11. 2012).

MDDSZ 2012d. *Sklep o imenovanju Nacionalnega odbora Evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012 ter Nacionalnega koordinatorja Evropskega leta aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti 2012.* Dostopno prek:

http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CDEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mddsz.gov.si%2Ffileadmin%2Fmddsz.gov.si%2Fpageuploads%2Fdokumenti__pdf%2Fword%2Fel_2012_%2Fclani_no_150212.doc&ei=YVrYUJrKFcLLtQaj84DABQ&usg=AFQjCNGBCSLwcPjRMykolFhc-2-o0jVbXA&bvm=bv.1355534169,d.Yms (5. 12. 2012).

MDDSZ. 2012e. *Pregled najpomembnejših aktivnosti, ki sta jih opravila nacionalni koordinator EL 2012 in njegova namestnica.* Neobjavljeno gradivo.

Narat, Tamara, Boškić, Ružica, Rakar, Tatjana, Boljka, Urban in Barbara Kobal Tomc. 2012. *Medgeneracijska solidarnost v skupnosti: analiza stanja in priprava predlogov.* Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo.

SURS. 2012. *Prebivalstvo po velikih in petletnih starostnih skupinah in spolu, kohezijski regiji, Slovenija, polletno.* Dostopno prek: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> (14. 12. 2012)

PRILOGA

Predstavitev komunalitet in faktorskih uteži indikatorjev medijske pokritosti (Anketa za izvajalce aktivnosti, N = 38)

	Komunalitete	Faktorske uteži
1 - V medijih sem večkrat zasledil/-a prispevke na temo EL 2012.	,779	,882
2 - Menim, da je javnost ob koncu EL 2012 bolj ozaveščena o pomenu aktivnega staranja in solidarnosti med generacijami.	,211	,459
3 - Dogodki, ki so se odvijali v okviru EL 2012, so bili ustrezno medijsko pokriti.	,744	,862
4 - Zdi se mi, da je osveščanje potekalo bolj na ravni strokovnjakov, kot pa samih ciljnih skupin. (REK)	,122	,349
Odstotek pojasnjene variance: 46,4 %, koeficient zanesljivosti: 0,77.		